

ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ & ΔΙΚΑΙΟ

ΦΥΣΙΚΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ - ΕΝΕΡΓΕΙΑ • ΧΩΡΟΤΑΞΙΑ - ΠΟΛΕΟΔΟΜΙΑ - ΔΟΜΗΣΗ
ΔΗΜΟΣΙΑ ΕΡΓΑ - ΜΝΗΜΕΙΑ

Ανδριανός Γκούρμπασης,
Αντιστράτηγος - Υπαρχηγός ΠΣ, ε.α,
Νομικού

*Το προφίλ των δασικών πυρκαγιών
στη Ζάκυνθο τα έτη 2017 - 2006*

ΝΟΜΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ

ΑΝΑΤΥΠΟ

Ανδριανός Γκούρμπασης,
Αντιστράτηγος - Υπαρχηγός ΠΣ, ε.α, Νομικού

Το προφίλ των δασικών πυρκαγιών στη Ζάκυνθο τα έτη 2017 - 2006

Ανάπτυπο από το «ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ & ΔΙΚΑΙΟ»
Τεύχος 2 / Έτος 2018

NOMIKH BIBLIOΘΗΚΗ ΑΕΒΕ

Μαυρομυχάλη 23, 106 80 Αθήνα • Τηλ.: 210 3678 800 • Fax: 210 3678 819
<http://www.nb.org> • e-mail: info@nb.org

Το προφίλ των δασικών πυρκαγιών στη Ζάκυνθο τα έτη 2017 - 2006

ΑΝΔΡΙΑΝΟΣ ΓΚΟΥΡΜΠΑΤΣΗΣ, Αντιστράτηγος - Υπαρχηγός ΠΣ, ε.α, Νομικού

Η παρούσα μελέτη, που αφορά την περίοδο των ετών 2017 - 2006, στοχεύει στο να συγκεντρώσει, αναδείξει, αξιολογήσει και αναλύσει όλα εκείνα τα δεδομένα και λοιπά στοιχεία που αποδεικνύουν ή τουλάχιστον πιθανολογούν, ως βέβαιους τους λόγους για τους οποίους “καίγεται” σχεδόν κάθε καλοκαίρι εδώ και πολλά έτη η Ζάκυνθος, με σκοπό τη συνδρομή των διωκτικών αρχών που ερευνούν τα αίτια και τους υπαίτιους των δασικών πυρκαγιών.

1. Γενικά

1.1. Εισαγωγή

Η Ζάκυνθος είναι από τις περιοχές της ελληνικής επικράτειας που πλήττεται κάθε έτος από μεγάλο αριθμό σκόπιμων ή τουλάχιστον ύποπτων για εκ προθέσεως πρόκληση δασικών πυρκαγιών, όπως συνέβη και κατά το τρέχον έτος 2017, με συνολικό αριθμό 90 πυρκαγιών από την 1 Ιανουαρίου μέχρι και την 31 Οκτωβρίου 2017, από τις οποίες αποτεφρώθηκαν συνολικά περίπου 36.000 στρέμματα αγροτοδασικών και καλλιεργήσιμων εκτάσεων (βλ. Εικόνα 1). Η παρούσα μελέτη¹, που αφορά την περίοδο των ετών 2017 - 2006, στοχεύει στο να συγκεντρώσει, αναδείξει, αξιολογήσει και αναλύσει όλα εκείνα τα δεδομένα και λοιπά στοιχεία που αποδεικνύουν ή τουλάχιστον πιθανολογούν, ως βέβαιους τους λόγους για τους οποίους “καίγεται” σχεδόν κάθε καλοκαίρι εδώ και πολλά έτη η Ζάκυνθος, με σκοπό τη συνδρομή των διωκτικών αρχών που ερευνούν τα αίτια και τους υπαίτιους των δασικών πυρκαγιών.

Εικόνα 1: Οι καμένες περιοχές της Ζακύνθου το διάστημα από 8.7.2017 μέχρι 5.9.2017

Πηγή: Η εικόνα έχει ληφθεί από το Εθνικό Παρατηρητήριο Δασικών Πυρκαγιών ΕΠΑΔΠ

1.2. Περιγραφή - Μορφολογία - Κλιματολογικά Δεδομένα Ζακύνθου²

1. Η παρούσα μελέτη συντάχθηκε αρχικά την 15.11.2017 και μετά το με αρ. πρωτ. 2574/22.11.2017 έγγραφο της Διεύθυνσης Δασών Ζακύνθου, που απεστάλη στο συντάκτη της μελέτης την 24.11.2017, κατόπιν σχετικού αιτήματος, επικαιροποιήθηκε με τα νέα στοιχεία την 26 Νοεμβρίου 2017. Η παρούσα έρευνα πραγματοποιήθηκε σε συνέχεια της προηγούμενης έρευνας του γράφοντος με τίτλο «Εγκληματικότητα των Εμπρησμών», δημοσιευμένη σε www.andrianos-firedepartment.blogspot.com. Ως αφορμή στάθηκε η πολυετής εμπειρία του γράφοντος ως πρώην Διευθυντή της ΔΑΕΕ και των εξειδικευμένων γνώσεων του ως Ειδικού Ερευνητή - Δικαστικού Πραγματογνώμονα, στις σχετικές έρευνες για τα αίτια των δασικών πυρκαγιών, που εκδηλώθηκαν ή προκλήθηκαν στο νησί της Ζακύνθου.

Η Περιφερειακή Ενότητα Ζακύνθου έχει έκταση 406 Km² 405.900 στρ. και πληθυσμό 40.759 κατοίκους και ανήκει στην Περιφέρεια Ιονίων Νήσων, έκτασης 2.318 Km², η οποία διαρθρώνεται σε πέντε Περιφερειακές Ενότητες Κέρκυρας, Κεφαλληνίας, Ζακύνθου, Λευκάδας και Ιθάκης. Είναι η τρίτη σε έκταση και δεύτερη σε πληθυ-

2. Πηγή στοιχείων: site Δήμου Ζακύνθου.

σμό μεταξύ των άλλων Περιφερειακών Ενοτήτων της ως άνω Περιφέρειας.

Στην ΠΕ Ζακύνθου υπάρχει ένας Δήμος (Δήμος Ζακύνθου) που διαρθρώνεται σε έξι Δημοτικές Ενότητες και σαράντα Τοπικές Κοινότητες. Οι έξι Δημοτικές Ενότητες είναι οι εξής: 1) Η Δημοτική Ενότητα Ζακυνθίων, με πληθυσμό 16.810 κατοίκους και έκταση 45.100 στρ. 2) Η Δημοτική Ενότητα Λαγανά, με πληθυσμό 6.986 κατοίκους και έκταση 74.900 στρ. 3) Η Δημοτική Ενότητα Ελατίων, με πληθυσμό 1.933 κατοίκους και έκταση 112.100 στρ. 4) Η Δημοτική Ενότητα Αλυκών, με πληθυσμό 5.203 κατοίκους και έκταση 43.400 στρ. 5) Η Δημοτική Ενότητα Αρκαδίων, με πληθυσμό 5.215 κατοίκους και 27.000 στρ. και 6) Η Δημοτική Ενότητα Αρτεμισίων, με πληθυσμό 4.612 κατοίκους και έκταση 103.400 στρ.

Η μορφολογία των εδαφών της έχει ως εξής: α) Οι πεδινές εκτάσεις καλύπτουν 178.300 στρ., β) Οι ορεινές εκτάσεις καλύπτουν 3.600 στρ. και γ) Οι ημιορεινές εκτάσεις καλύπτουν 223.700 στρ. Οι ορεινές εκτάσεις καλύπτουν το 1% της έκτασης του νησιού, οι ημιορεινές εκτάσεις καλύπτουν το 55%, ενώ οι πεδινές εκτάσεις καλύπτουν το 44%. Οι ορεινές και ημιορεινές εκτάσεις βρίσκονται στο δυτικό και βόρειο - βορειοδυτικό τμήμα του νησιού. Οι υψηλοί ορεινοί όγκοι είναι: α) Το όρος Βραχιώνας με υψόμετρο 758 μ. που εκτείνεται στο κεντρικό τμήμα του νησιού και β) Το όρος Σκοπός με υψόμετρο 492 μ. στο νοτιοανατολικό τμήμα του νησιού. Η γεωργική γη καλύπτει 171.500 στρ. και καλύπτει το 42,2% του εδάφους. Εξάλλου η αγροτική Ζάκυνθος κατέχει το 95% της συνολικής έκτασης του νησιού, όπου κατοικεί το 70% περίπου του πληθυσμού. Οι φυσικοί βοσκότοποι αποτελούν το 37,3% (151.600 στρ.) της συνολικής έκτασης. Εξάλλου οι άγονες και κατοικημένες εκτάσεις ανέρχονται στα 37.400 στρ. και αποτελούν το 9,3% του εδάφους της. Το νησί έχει μεγάλη πυκνότητα 88,28 (πληθυσμός / έκταση), δηλαδή είναι πυκνοκατοικημένη, αφού ξεπερνά την πυκνότητα της χώρας, που είναι 81,97.

Η Ζάκυνθος είναι ένας σημαντικός ιστορικός τόπος με πλούσιο πολιτισμικό και ιδιαίτερου κάλους και αξίας φυσικό περιβάλλον. Είναι πολύτιμη για την πλούσια αλλά και ταυτόχρονα σπάνια πανίδα και χλωρίδα. Διαθέτει πλούσιο φυσικό κάλλος, με περιοχές Natura 2000, όπως: α) Στις Δυτικές και Βορειοανατολικές Ακτές έκτασης 21.419, 22 ha και β) Στον Κόλπο Λαγανά (Ακρ. Γεράκι - Κερί).

Στη Ζάκυνθο συναντάμε αείφυλλες σκληρόφυλλες διαπλάσεις πευκοδάση χαμηλών υψομέτρων. Στα χαμηλότερα υψόμετρα και εφόσον οι περιοχές δεν καλλιεργούνται, απαντώνται φρύγανα με ασφάκες, φασκόμηλο και γαλασιδες, ενώ στα υψηλότερα συναντάμε αείφυλλες σκληρόφυλλες διαπλάσεις με σχίνα, πουρνάρια, αγριελιές, μυρτιές, ρείκια καθώς και φυσικές συστάδες χαλε-

πίου πεύκης, οι οποίες έχουν υποβαθμισθεί από τις επαναλαμβανόμενες πυρκαγιές³. Στο τοπίο των Δυτικών και Βορειοανατολικών ακτών της Ζακύνθου κυριαρχούν οι κάθετοι ασβεστολιθικοί βράχοι, οι οποίοι καλύπτονται από μακκία και φρυγανική βλάστηση. Το υπόλοιπο του τόπου αποτελείται από βραχώδεις λόφους εν μέρει καλυμμένους από δάση χαλεπίου πεύκης και εν μέρει από υποβαθμισμένους με κάλυψη από χαμηλούς θαμνώνες και φρύγανα ή καλλιέργειες. Οι παραθαλάσσιοι λόφοι είναι από χλωριδική άποψη το πλέον ενδιαφέρον τμήμα της Ζακύνθου, που φιλοξενεί ένα σημαντικό αριθμό σπάνιων και μοναδικών φυτικών ειδών.

Τα δάση και οι δασικές εκτάσεις καλύπτουν 133.800 στρ. της συνολικής έκτασης του νησιού, ποσοστό κάλυψης το 1/3 της συνολικής έκτασης του νησιού. Τα δάση και οι δασικές εκτάσεις αυτές δυστυχώς έχουν υποφέρει κατά τα τελευταία 20 και πλέον έτη εξ αιτίας συχνών πυρκαγιών. Η έκταση των δασών έχει υποστεί σημαντικούς περιορισμούς και έχει αντικατασταθεί από θάμνους και φρύγανα. Στη Ζάκυνθο μαζί με την Κεφαλλονιά εντοπίζονται οι περισσότερες και μεγαλύτερες σε συνολική έκταση 2.656 στρέμματα αλλαγής δασών σε θαμνώνες, θαμνότοπους και εκτάσεις χαμηλής βλάστησης, εξ αιτίας των πυρκαγιών⁴.

Οι επικρατούντες άνεμοι είναι Δυτικών, ΒΔυτικών και ΝΔυτικών κατευθύνσεων συνήθους έντασης. Άνεμοι υψηλής έντασης 6 - 8 μποφόρ παρατηρούνται σε συχνότητα 3%. Η μέση ετήσια υγρασία είναι 65% και έχει μεγάλη ηλιοφάνεια και η ετήσια μέση θερμοκρασία είναι 18,9 C0.

Η Ζακυνθινή οικονομία έχει εξάρτηση από τον τριτογενή τομέα (υποκρύπτεται ο τουρισμός), εξάρτηση πάνω από το 90% του ΑΕΠ της, ενώ στον πρωτογενή γεωργικό τομέα, βασική καλλιέργεια αποτελεί η άμπελος και ακολουθεί η ελιά, με κύρια αγροτικά προϊόντα τη σταφίδα και το κρασί. Οι σταφιδάμπελοι καλύπτουν το 71%, που αντιστοιχούν σε 17.000 στρ. των αμπελώνων.

2. Δασικές πυρκαγιές

2.1. Εισαγωγή

Η οικονομική ατμομηχανή της Ζακυνθινής οικονομίας είναι κυρίως ο τουρισμός. Ανέκαθεν εκδηλώνονταν πυρκαγιές στο νησί. Ωστόσο οι πυρκαγιές άρχισαν να πληθαίνουν ταυτόχρονα με το διάστημα ωρίμανσης της τουριστικής ανάπτυξης περί τα τέλη του 2000. Η τουριστική δραστηριότητα συνέβαλε σημαντικά στη μεγέθυνση της τοπικής οικονομίας. Έτσι υπήρξε άμεσος επηρεασμός στην αλλαγή χρήσης των εκτάσεων, όπου αναπτύχθη-

3. Βλ. WWF - ΕΛΛΑΣ, Η Ελλάδα τότε και τώρα, Διαχρονική Χαρτογράφηση των καλύψεων γης τα έτη 1987-2007, έκδ. 2012.

4. ό.π.

καν τουριστικές υποδομές, μέσω μεταβολής του χαρακτήρα από αγροτική σε τουριστική περιοχή.

Ωστόσο η Ζάκυνθος είναι το μόνο νησί που έχει δεχθεί μεγάλη αλλαγή στο δασικό της τοπίο, αφού έχει δεχθεί ένα πολύ μεγάλο πλήγμα από τις πυρκαγιές, με πολύ σημαντική μείωση των δασών της, όπως πχ το διάστημα 2000 - 2012.

Εικόνα 2: Εμφανείς οι περιοχές με κόκκινο χρωματισμό στα δυτικά το νησιού που επλήγησαν από πυρκαγιές
Πηγή: Biodiversity.gr

Οι πυρκαγιές στη Ζάκυνθο ανέκαθεν εκδηλώνονταν, αλλά άρχισαν κυρίως να πληθαίνουν ταυτόχρονα με την ωρίμανση της τουριστικής ανάπτυξης περί τα τέλη του έτους 2000 και εντεύθεν (βλ. Εικόνα 2).

Τα δάση και οι δασικές εκτάσεις βρίσκονται στα πιο ορεινά τμήματα, δηλαδή στο Δυτικό και Βόρειο Τμήμα του νησιού, εκεί δηλαδή που υπάρχουν οι ορεινές και ημιορεινές εκτάσεις. Τα δάση της ανήκουν στον τύπο Μεσογειακής Ζώνης και περιλαμβάνουν χαμηλά πευκοδάση (χαλέπιο και τραχεία πεύκη καθώς και λοιπά κωνοφόρα), τα οποία είναι πολύ εύφλεκτα.

2.2. Ιστορικό και χαρακτηριστικά πυρκαγιών περιόδου (1983 - 2008)

Ο ετήσιος μέσος αριθμός δασικών πυρκαγιών και των καμένων εκτάσεων στη Ζάκυνθο για το διάστημα 1980 - 2008, είναι 19 δασικές πυρκαγιές δεν περιλαμβάνονται οι αγροτικές, ποσοστό 1,26%, του συνολικού αριθμού της Περιφέρειας Ιονίων Νήσων και ο μέσος αριθμός καμέ-

νων δασών και δασικών εκτάσεων, μη συμπεριλαμβανομένων των αγροτικών, είναι 4.082 στρ., ποσοστό 0,8%, του συνολικού αριθμού της Περιφέρειας Ιονίων Νήσων⁵. Ωστόσο για το ίδιο ως άνω διάστημα 1983 - 2008, από σχετική έρευνα έχουν προκύψει τα εξής στοιχεία⁶:

- Η μέση πυκνότητα των δασικών πυρκαγιών για τη 26ετία στη χώρα είναι 29 δασικές πυρκαγιές ανά 100 km². Το μέγεθος αυτό μεγιστοποιείται στα Ιόνια Νησιά, ιδίως στην Κεφαλλονιά (240 πυρκαγιές / 100 km² και στη Ζάκυνθο 120 πυρκαγιές / 100 km²).

- Το 60% περίπου των δασικών πυρκαγιών της Ελλάδας έχει χρόνο κατάσβεσης 7,5 ώρες και αυτά ευθύνονται για το 11,7% των καμένων εκτάσεων της χώρας. Η μέγιστη διάρκεια των πυρκαγιών για την Ελλάδα ανέρχεται σε 15 ώρες περίπου.

Στη Ζάκυνθο η μέση διάρκεια των δασικών πυρκαγιών είναι 34 ώρες, και είναι μεγαλύτερη σε σύγκριση με τους υπόλοιπους νομούς της χώρας.

3 - Στη Ζάκυνθο αναφέρεται το μικρότερο ποσοστό δασικών πυρκαγιών 4%, στις οποίες εξακριβώθηκαν τα αίτια εκδήλωσής τους. Στις λοιπές πυρκαγιές τα αίτια είναι είτε πιθανά ή ανεξακριβώτα.

- Τα νησιά του Ιονίου καταλαμβάνουν την 1η θέση μεταξύ των γεωγραφικών ενο-

τήτων της χώρας, ως προς τα ποσοστά 22,3% δασικών πυρκαγιών από κακόβουλο εμπρησμό (εξακριβωμένο ή πιθανό). Ειδικά στη Ζάκυνθο το 60% των δασικών πυρκαγιών οφείλεται σε κακόβουλο εμπρησμό.

- Αντίστοιχα με τα ποσοστά εξακρίβωσης των αιτίων των δασικών πυρκαγιών είναι και εκείνα του εντοπισμού του δράστη. Στη Ζάκυνθο το ποσοστό εντοπισμού του δράστη είναι 0,9%, το μικρότερο στη χώρα.

Εξάλλου για τη Ζάκυνθο και για το ίδιο ως άνω διάστημα⁷:

α) Το σύνολο των δασικών δεν περιλαμβάνονται οι αγροτικές πυρκαγιών είναι 430.

β) Το σύνολο των καμένων εκτάσεων που προξενήθηκαν από τον ως άνω συνολικό αριθμό πυρκαγιών, είναι 83.434 στρέμματα.

γ) Η μέση ένταση (δριμύτητα) πυρκαγιάς είναι 194 στρ. καμένης έκτασης / ανά πυρκαγιά πρώτος νομός - Περιφερειακή Ενότητα - στα Ιόνια Νησιά.

δ) Η μέση ετήσια απώλεια είναι 3.792 στρ. εκτάσεων.

5. Πηγή στοιχείων: site Υπουργείου Περιβάλλοντος και Ενέργειας.

6. Έρευνα, Δασικές Πυρκαγιές Ελλάδας (1983 - 2008), Πυροσκόπιο WWF Ελλάς - ΕΘΙΑΓΕ και ΙΜΔΟ και ΤΔΠ, 2011.

7. βλ. www.oikoskopio.gr, WWF Ελλάς - ΕΘΙΑΓΕ.

ε) Ο μέσος ετήσιος αριθμός περιστατικών είναι 20 δασικές πυρκαγιές.

στ) Ο μέσος χρόνος επέμβασης στις πυρκαγιές είναι 30 min.

ζ) Ο μέσος χρόνος κατάσβεσης είναι 1.711 min, ήτοι 28,5 ώρες.

2.3. Το ισχύον νομοθετικό πλαίσιο αναδάσωσης των καμένων εκτάσεων

Στη διάταξη του άρθρου 117 παρ. 3 του Συντάγματος, ορίζεται, ότι «3. Δημόσια ή ιδιωτικά δάση και δασικές εκτάσεις που καταστράφηκαν από πυρκαγιά ή που με άλλο τρόπο αποψιλώθηκαν ή αποψιλώνονται..., κηρύσσονται υποχρεωτικά αναδασωτέες...». Εξάλλου από το συνδυασμό των διατάξεων των άρθρων 117, παρ. 3 του Συντάγματος και 38, παρ. 1 και 41, παρ. 1 και 3 του Ν 998/1979, προκύπτει, σύμφωνα και με την πάγια νομολογία⁸, ότι τα δάση και οι δασικές εκτάσεις υπάγονται, ως φυσικά αγαθά και ανεξάρτητα από την ειδικότερη ονομασία τους ή τη θέση τους σε σχέση με οικιστικές περιοχές, σε ιδιαίτερο προστατευτικό καθεστώς για να διατηρηθεί η χρήση κατά τον προορισμό τους και να διαφυλαχθεί η οικολογική ισορροπία. Εξάλλου στο ίδιο προστατευτικό καθεστώς υπάγονται καταρχήν και οι εκτάσεις που κηρύσσονται αναδασωτέες για την αναδημιουργία προϋπάρχουσας δασικής βλάστησης. Έτσι λοιπόν κάθε αποψιλούμενη, δημόσια ή ιδιωτική έκταση, κηρύσσεται υποχρεωτικά αναδασωτέα με μόνη την αντικειμενική διαπίστωση της συνδρομής των κατά την ανωτέρω συνταγματική διάταξη προϋπόθεσης, η δε απόφαση περί αναδασώσεως πρέπει να είναι πλήρως αιτιολογημένη, ως προς τον χαρακτηρισμό της έκτασης ως δάσους ή δασικής⁹. Έτσι λοιπόν, κατά την έννοια της ως άνω συνταγματικής διάταξης (άρθρο 117, παρ. 3 Συντ.), η οποία, σε περίπτωση που δάσος ή δασική έκταση καταστραφεί ή αποψιλωθεί από πυρκαγιά ή από οποιαδήποτε άλλη αιτία, έχει άμεση εφαρμογή, γιατί, κατά πάγια νομολογία¹⁰, δεν εξαρτάται από την έκδοση νόμου, η κήρυξη της έκτασης ως αναδασωτέας και η απαγόρευση κάθε χρήσεως που θα παρεμπόδιζε την αναδάσωση, δεν έχει αφεθεί στη διακριτική ευχέρεια της Διοίκησης, αλλά είναι υποχρεωτική και επιβάλλεται χωρίς εξαίρεση, με μόνη την αντικειμενική διαπίστωση ότι συντρέχουν οι προϋποθέσεις που ορίζονται από την αναφερόμενη συνταγματική διάταξη. Η παράλειψη κήρυξης αναδάσωσης καμένης έκτασης συνιστά ποινικό αδίκημα των αρμοδίων οργάνων της Διοίκησης, σύμφωνα με τη διάταξη του άρθρου 70 παρ. 3 του Ν 998/1979, όπως η παράγραφος αυτή προστέθηκε με το άρθρο 12 του Ν 2040/1992.

Η κήρυξη δασικής έκτασης αναδασωτέας γίνεται με απόφαση του Γενικού Γραμματέα Περιφέρειας (Ν 2503/1997) και ήδη, με βάση το άρθρο 280 του Ν 3852/2010 (ΦΕΚ 87/ Α'), από του Γενικού Γραμματέα της Αποκεντρωμένης Διοίκησης, ύστερα από εισήγηση της αρμόδιας Δασικής Αρχής, υποχρεωτικά εντός τριών (3) μηνών¹¹ από την καταστολή της πυρκαγιάς ή της διαπιστώσεως της εξ άλλης αιτίας, πχ εκκέρσωσης, καταστροφής¹² και η οποία δημοσιεύεται υποχρεωτικά στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως. Η ανωτέρω τρίμηνη προθεσμία από την αποψίλωση ή καταστροφή της δασικής βλάστησης, εντός της οποίας κηρύσσεται υποχρεωτικά η αναδάσωση, που προβλέπεται στη διάταξη του άρθρου 41, παρ. 3 του Ν 998/1979 και έχει την έννοια της έντονης υποδείξεως προς τη Διοίκηση να κινήσει και να ολοκληρώσει τη σχετική διαδικασία το ταχύτερο δυνατόν, έχει κριθεί από τη νομολογία ότι είναι σε κάθε περίπτωση ενδεικτική¹³. Η ανωτέρω διάταξη (άρθρο 41 παρ. 3 του Ν 998/1979) ερμηνευόμενη, σε συνδυασμό με το άρθρο 117, παρ. 3 του Συντάγματος, καθιερώνει υποχρέωση της Δασικής Υπηρεσίας να θέσει υπόψη του αρμοδίου οργάνου ότι συντρέχει περίπτωση να κηρυχθεί ορισμένη έκταση ως αναδασωτέα και δεν έχει την έννοια ότι η παράλειψη της εισήγησης ή η διατύπωση προφορικής εισήγησης μπορεί να ματαιώσει την συνταγματική επιταγή, ακόμη και αν συντρέχουν οι προϋποθέσεις που θέσει το Σύνταγμα για την αναδάσωση και προκύπτει τούτο από τα στοιχεία του φακέλλου¹⁴. Μάλιστα η διαδικασία της κήρυξης ορισμένης έκτασης, ως αναδασωτέας είναι αυτοτελής και ανεξάρτητη της ενδικοφανούς διαδικασίας του άρθρου 14 του Ν 998/1979, δεν απαιτείται η προηγούμενη επίλυση τυχόν αμφισβητήσεως ως προς τον χαρακτήρα της έκτασης, ως δασικής ή μη¹⁵, κατά τη διαδικασία του ανωτέρω άρθρου 14. Εξάλλου πριν την κήρυξη ορισμένης έκτασης ως αναδασωτέας, δεν απαιτείται να προηγηθεί η σύνταξη δασολογίου ή δασικών χαρτών, κατά το άρθρο 13 του Ν 998/1979, ούτε απαιτείται η κατάρτιση προγράμματος αναδάσωσης, κατά το άρθρο 41 παρ. 2 του ίδιου ως άνω νόμου¹⁶.

Επίσης, κάθε έτος και πριν την αντιπυρική περίοδο εκδίδεται από τη Γενική Γραμματεία Πολιτικής Προστασίας σχετική εγκύκλιο, όπως συνέβη και κατά το έτος 2017 όπου εκδόθηκε η με αριθ. πρωτ. 2132/17.3.2017 απόφαση του Γενικού Γραμματέα αυτής με τίτλο «Σχεδιασμός και δράσεις Πολιτικής Προστασίας για την αντιμετώπιση κινδύνων λόγω πυρκαγιών κατά την αντιπυρική περί-

8. ΣτΕ 838/2014 κ.ά.

9. ΣτΕ 1202/2015, 3772/2007, 2126/2000, 5778/1996, ΔΕΦΑΘ 479/2017 ΠερΔικ, τ. 1/2017, σελ. 94 κ.ά.

10. ΣτΕ 1151/1997, 3272/1996, 788/1989, 3818/1989 κ.ά.

11. Η υπ' αρ. 160596/4511/30.8.2017 Εγκύκλιος Υπουργείου Περιβάλλοντος και Ενέργειας.

12. ΣτΕ 1202/2015 κ.ά.

13. ΣτΕ 1495/2015, ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ, ΔεφΑΘ 479/2017, ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ.

14. ΣτΕ 1495/2015, ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ, ΣτΕ 3876/2006 κ.ά.

15. ΣτΕ 1495/2015, ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ, ΣτΕ 3741/2005, ΣτΕ 2994/2003.

16. ΣτΕ 1495/2015, ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ, ΣτΕ 4471/2005, ΣτΕ 2214/2004, κ.ά.

οδο 2017». Στην ως άνω εγκύκλιο, μεταξύ άλλων, προβλέπεται στο Μέρος Τέταρτο και την παρ. 4.3. με τίτλο «Καταγραφή και προστασία καμένων δασικών εκτάσεων», ότι: «Η καταγραφή και προστασία των καμένων εκτάσεων που εμπίπτουν στις διατάξεις της δασικής νομοθεσίας αποτελεί αρμοδιότητα των κατά τόπους αρμοδίων Δασικών Υπηρεσιών και γίνεται αυτεπάγγελα ή κατόπιν σχετικής ενημέρωσής τους από τις κατά τόπους αρμόδιες Πυροσβεστικές Υπηρεσίες που είχαν την ευθύνη κατάσβεσής τους. Επίσης οι κατά τόπους αρμόδιες Δασικές Υπηρεσίες συγκεντρώνουν τα αναγκαία στοιχεία για την έκδοση της αναδασωτικής πράξης και των απαγορευτικών διατάξεων βοσκής και θήρας και μεριμνούν για την προστασία των καμένων εκτάσεων που εμπίπτουν στην αρμοδιότητά τους».

Η κήρυξη των καμένων δασικών εκτάσεων ως αναδασωτέων αποβλέπει στην αποτροπή περαιτέρω υποβάθμισης του δασικού περιβάλλοντος και παράλληλα στη σταδιακή και με φυσικό ή τεχνικό τρόπο αποκατάστασή του. Για το σκοπό αυτό λαμβάνονται από τις αρμόδιες κρατικές αρχές, όπως πχ οι δασικές, μέτρα προστασίας και αποκατάστασης. Πιο συγκεκριμένα:

i) Στα **μέτρα προστασίας** περιλαμβάνονται ενδεικτικά τα εξής: 1) Αύξηση και εντατικοποίηση των ελέγχων και επιτήρησης των καμένων εκτάσεων από δασικά, αστυνομικά ή άλλα αρμόδια όργανα. 2) Έκδοση δασικών αστυνομικών διατάξεων στις οποίες εξειδικεύονται κατά χώρο, χρόνο και τρόπο η απαγόρευση συγκεκριμένων δραστηριοτήτων (άσκηση βόσκησης, θήρας, απόληψης και μεταφοράς δασικών προϊόντων κλπ), που κρίνει αναγκαία η οικεία δασική αρχή. 3) Εφαρμογή της ισχύουσας δασικής νομοθεσίας με την επιβολή αρμοδίως ποινικών και αστικών κυρώσεων σε περίπτωση διαπίστωσης παράβασης ενεργειών ή πράξεων στις κηρυχθείσες αναδασωτέες εκτάσεις.

ii) Επίσης στις **ενέργειες αποκατάστασης** περιλαμβάνονται ενδεικτικά οι εξής: 1) Η άμεση αξιολόγηση της αναγκαιότητας κατασκευής αντιδιαβρωτικών - αντιπλημμυρικών έργων (κορμοδέματα, κλαδοπλέγματα, κλαδοδέματα, ξυλοφράγματα κλπ) στις καμένες δασικές εκτάσεις 2) Σε καταφατική περίπτωση, άμεση εκπόνηση μελέτης και εκτέλεσης των απαιτούμενων έργων και εργασιών για τη συγκράτηση των εδαφών, προκειμένου να αποτραπεί, κατά την χειμερινή περίοδο, η εμφάνιση πλημμυρικών και χειμαρρικών φαινομένων.

Αν δεν κηρυχθεί αναδασωτέα, λόγω πυρκαγιάς, μια καμένη δασική έκταση, πέραν του αξιόποινου χαρακτήρα της παράλειψης των συγκεκριμένων κάθε φορά αρμοδίων οργάνων (Δασάρχη και Συντονιστή της αρμόδιας Αποκεντρωμένης Διοίκησης), δεν λαμβάνονται τα προαναφερόμενα μέτρα πρόληψης για την προστασία του περιβάλλοντος και επιπλέον δεν γίνονται και ενέργειες αποκατάστασης αυτού, και ως εκ τούτου είναι πιθανόν να μην μπορεί να αποτραπεί η εμφάνιση πλημμυρικών και χειμαρρικών φαινομένων, κατά την χειμερινή περίοδο.

2.4. Δεδομένα στοιχεία αποψίλωσης δασικών εκτάσεων

Από τα συλλεγόμενα επίσημα στοιχεία για τις προκληθείσες αποκλειστικά και μόνον των (αμιγώς) δασικών πυρκαγιών στη Ζάκυνθο, για το υπό έρευνα χρονικό διάστημα των ετών (2017 - 2006) προκύπτουν τα εξής¹⁷:

α) Κατά το υπό έρευνα διάστημα προκλήθηκαν στη Ζάκυνθο συνολικά 1.536 αγροτοδασικές πυρκαγιές, από τις οποίες αποτεφρώθηκαν συνολικά 81.220,8 στρέμματα αγροτοδασικών εκτάσεων (βλ. Πίνακα στο Παράρτημα).

β) Ο μέσος ανά έτος αριθμός αγροτοδασικών πυρκαγιών για το ίδιο ως άνω διάστημα είναι 128 πυρκαγιές, ενώ ο μέσος ανά έτος αριθμός καμένων αγροτοδασικών εκτάσεων είναι 6.768,4 στρέμματα.

γ) Από τις ως άνω συνολικά 1.536 αγροτοδασικές πυρκαγιές και πιο συγκεκριμένα τις 1.446 αγροτοδασικές πυρκαγιές, που εκδηλώθηκαν το διάστημα 2016 - 2006, οι αμιγώς δασικές πυρκαγιές είναι 455, ποσοστό 31,4% επί του συνολικού αριθμού των 1.446 αγροτοδασικών πυρκαγιών, (βλ. Πίνακα στο Παράρτημα).

δ) Από το συνολικό μέσο ανά έτος αριθμό των 128 αγροτοδασικών πυρκαγιών, ο μέσος αριθμός των αμιγώς δασικών πυρκαγιών για το διάστημα 2016 - 2006 είναι 41 πυρκαγιές.

ε) Επί του συνολικού αριθμού των 303 περιστατικών αποψίλωσης δασών και δασικών εκτάσεων (δημοσίων και ιδιωτικών), που έλαβαν χώρα στη Ζάκυνθο, τα 273 περιστατικά - για τη Διεύθυνση Δασών Ζακύνθου ο αριθμός αυτός είναι 254 περιστατικά - αποψίλωσης, δηλαδή ποσοστό 90,1%, οφείλονται σε δασικές πυρκαγιές και τα 30 περιστατικά αποψίλωσης, δηλαδή ποσοστό 9,9%, οφείλονται σε εκχέρωση αυτών.

2.5. Ο χάρτης των δασικών πυρκαγιών και των εκχερώσεων

Από τα στοιχεία που συλλέχθηκαν για τα περιστατικά αποψίλωσης δασικών εκτάσεων προκύπτουν τα εξής στοιχεία:

i) Δασικές πυρκαγιές

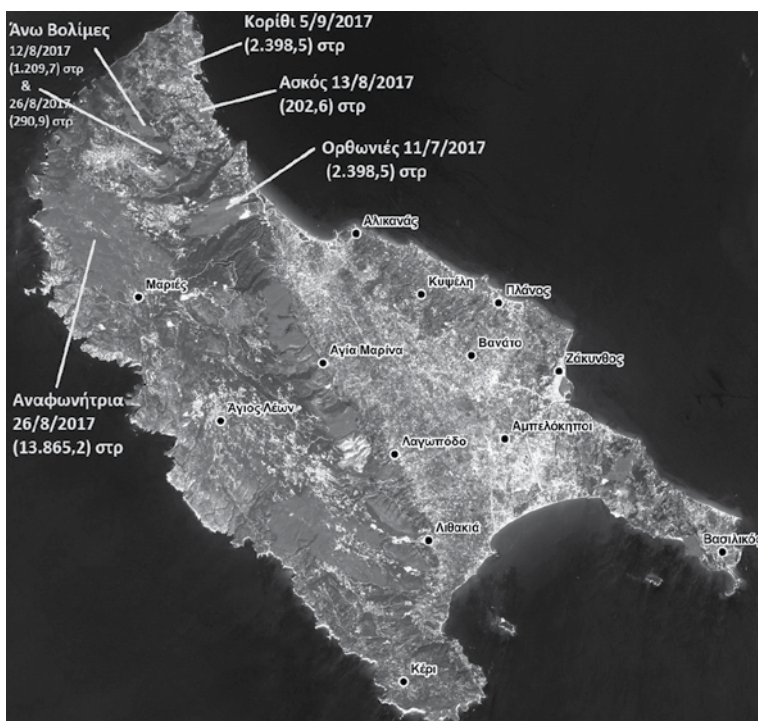
Από το συνολικό αριθμό των 303 περιστατικών αποψίλωσης δασικών εκτάσεων τα 273 περιστατικά, δηλαδή ποσοστό 90,1%, οφείλονται στην αποψίλωση εκτάσεων που έλαβε χώρα, κατά το διάστημα των ετών (2017 - 2006), σε δάση και δασικές εκτάσεις της Ζακύνθου, εξ αιτίας δασικών πυρκαγιών. Ειδικότερα οι δασικές πυρ-

17. Πηγές στοιχείων: α) Τα στοιχεία των αγροτοδασικών πυρκαγιών έχουν ληφθεί από το ΑΠΣ. β) Τα στοιχεία των αμιγώς δασικών πυρκαγιών στη Ζάκυνθο για τις οποίες εκδόθηκε απόφαση κήρυξης αναδασωτέας έκτασης, έχουν ληφθεί από τα ΦΕΚ του Εθνικού Τυπογραφείου, στα οποία δημοσιεύθηκαν οι εν λόγω αποφάσεις κήρυξης των εκτάσεων ως αναδασωτέων.

καγιές προκλήθηκαν στις εξής, κατά φθίνουσα σειρά, Δημοτικές Ενότητες:

α) Οι περισσότερες δασικές πυρκαγιές στη Ζάκυνθο και συγκεκριμένα οι 114 πυρκαγιές από τον συνολικό αριθμό των 273 πυρκαγιών, δηλαδή ποσοστό 41,8%, προκλήθηκαν στη Δημοτική Ενότητα Ελατίων.

Οι ως άνω 114 πυρκαγιές προκαλούνται πιο αναλυτικά στις εξής, κατά φθίνουσα σειρά, Τοπικές Κοινότητες της ανωτέρω Δημοτικής Ενότητας: 1) ΤΚ Βολιμών 40 πυρκαγιές, 2) ΤΚ Άνω Βολιμών 31 πυρκαγιές, 3) ΤΚ Ορθονίων 14 πυρκαγιές, 4) ΤΚ Μαρίων 13 πυρκαγιές, 5) ΤΚ Έξω Χώρας 12 πυρκαγιές, 6) ΤΚ Αναφωνήτριας 4 πυρκαγιές. Ακόμη και κατά την αντιπυρική περίοδο του έτους 2017 και σε αριθμό 90 αγροτοδασικών πυρκαγιών που προκλήθηκαν στη Ζάκυνθο από την 1η Ιανουαρίου μέχρι και την 31η Οκτωβρίου 2017, οι περισσότερες από τις πυρκαγιές αυτές προκλήθηκαν και πάλι στην ίδια ως άνω Δημοτική Ενότητα και πρωτίστως στις ΤΚ Βολιμών και Άνω Βολιμών. Πιο συγκεκριμένα, στην ως άνω Δημοτική Ενότητα των Ελατίων καταστράφηκαν τα μισά 18.022,8 στρέμματα από το συνολικό αριθμό των 36.000 περίπου στρεμμάτων που κάηκαν κατά την περασμένη αντιπυρική περίοδο σε ολόκληρη την Ζάκυνθο (βλ. Εικόνα 3).

Εικόνα 3: Οι μεγαλύτερες πυρκαγιές στη ΔΕ Ελατίων την αντιπυρική περίοδο 2017

Πηγή: Η εικόνα έχει ληφθεί από το Εθνικό Παρατηρητήριο Δασικών Πυρκαγιών ΕΠΑΔΑΠ

Η ως άνω επίσης Δημοτική Ενότητα κατέχει επίσης την 1η θέση στις πυρκαγιές, με ποσοστό 33,3%, όπου και για το προηγούμενο της υπό της παρούσης έρευνας διάστημα

των ετών 2005 -1997 προκλήθηκαν 44 δασικές πυρκαγιές από το συνολικό αριθμό των 132 πυρκαγιών στο Δήμο Ζακύνθου.

β) Ακολουθεί, κατά φθίνουσα σειρά, η Δημοτική Ενότητα Αρτεμηςίων με συνολικό αριθμό 63 δασικών πυρκαγιών, δηλαδή ποσοστό 23,1%.

Οι ως άνω 63 πυρκαγιές προκαλούνται πιο αναλυτικά στις εξής, κατά φθίνουσα σειρά, Τοπικές Κοινότητες: 1) ΤΚ Κοιλιωμένου 30 πυρκαγιές, 2) ΤΚ Αγίου Λέοντος 11 πυρκαγιές, 3) ΤΚ Λαγκαδακίων 6 πυρκαγιές, 4) ΤΚ Λαγοπόδου 5 πυρκαγιές, 5) ΤΚ Λούχας 4 πυρκαγιές, 6) ΤΚ Μαχαράδου 2 πυρκαγιές, 7) ΤΚ Αγίας Μαρίνης 2 πυρκαγιές και 8) από 1 πυρκαγιά, οι ΤΚ Αγίων Πάντων, Γαλάρου και Φιολίτη.

Η ως άνω επίσης Δημοτική Ενότητα κατέχει επίσης τη 2η θέση στις πυρκαγιές, με ποσοστό 22%, όπου και για το προηγούμενο της υπό παρούσης έρευνας διάστημα των ετών 2005 -1997 προκλήθηκαν 29 δασικές πυρκαγιές από το συνολικό αριθμό των 132 πυρκαγιών στο Δήμο Ζακύνθου.

γ) Έπεται η Δημοτική Ενότητα Λαγανά, με συνολικό αριθμό 60 δασικών πυρκαγιών, δηλαδή ποσοστό, 21,9%.

Οι ως άνω πυρκαγιές προκαλούνται πιο αναλυτικά στις εξής, κατά φθίνουσα σειρά, Τοπικές ή Δημοτικές Κοινότητες: 1) ΤΚ Κερίου 23 πυρκαγιές, 2) ΤΚ Αγαλά 16 πυρκαγιές, 3) ΤΚ Καλαμακίου 13 πυρκαγιές, 4) ΔΚ Λιθακιάς 5 πυρκαγιές, 5) ΔΚ Μουζακίου 3 πυρκαγιές.

δ) Στη συνέχεια έρχεται η Δημοτική Ενότητα Ζακυνθίων, με συνολικό αριθμό 31 δασικών πυρκαγιών, δηλαδή ποσοστό 11,3%.

Οι ως άνω πυρκαγιές προκαλούνται πιο αναλυτικά στις εξής, κατά φθίνουσα σειρά, Τοπικές ή Δημοτικές Κοινότητες: 1) ΤΚ Αργασίου 21 πυρκαγιές, 2) ΤΚ Βασιλικού 8 πυρκαγιές και 3 ΔΚ Ζακυνθίων 2 πυρκαγιές.

ε) Τέλος στην κατάταξη βρίσκεται η Δημοτική Ενότητα Αλυκών, με συνολικό αριθμό πέντε δασικών πυρκαγιών, δηλαδή ποσοστό 1,9%.

Οι ως άνω πυρκαγιές προκαλούνται πιο αναλυτικά στις εξής, κατά φθίνουσα σειρά, Τοπικές ή Δημοτικές Κοινότητες: 1) ΔΚ Κατασταρίου τρεις πυρκαγιές και 2) Από μία πυρκαγιά προκαλείται στις ΤΚ Καλλιθέας και Σκουληκάδου.

στ) Στη Δημοτική Ενότητα Αρκαδίων δεν εκδηλώθηκε καμία δασική πυρκαγιά, προφανώς γιατί δεν θα υπάρχουν δάση και δασικές εκτάσεις.

Οι έξι Τοπικές Κοινότητες της Ζακύνθου με τις περισσότερες δασικές πυρκαγιές, κατά το διάστημα 2016 - 2006, είναι κατά φθίνουσα σειρά, οι εξής (βλ. Εικόνες 4 και 5):

1) Πρώτη σε δασικές πυρκαγιές στη Ζάκυνθο και βέβαια στην ΔΕ Ελατίων κατατάσσεται η Τοπική Κοινότητα Βολιμών, με 40 πυρκαγιές, δηλαδή ποσοστό 11,3% επί

του συνολικού αριθμού δασικών πυρκαγιών που προκλήθηκαν στη Ζάκυνθο και 27,2% επί του αριθμού πυρκαγιών που προκλήθηκαν στη ΔΕ Ελατίων. Ειδικότερα δε οι θέσεις ή τα τοπωνύμια της ως άνω τοπικής κοινότητας που συγκεκριμένα ξεκινούν οι δασικές πυρκαγιές είναι κατά φθίνουσα σειρά οι εξής: i) «Άγιος Νικόλαος» 9 πυρκαγιές, ii) «Κοριθίου» 5 πυρκαγιές, iii) «Σπάρτο» 3 πυρκαγιές και ακολουθούν οι παρακάτω: «Αγ. Γιώργιος Κρημνών», «Καπελέτη», «Μέγα Αλώνι - Βαθύ Λαγκάδι ή Μέγα Αλώνι - Ξυλόπορτα», «Ελιές Παρακαστέλι», «Νυντρί - Βιγλατόρι», «Δεξαμενή - Αλεξούνι», «Βάλτες», «Στροφυλιά», «Αγρίλου», «Άη Λιάς», «Ποδηλατόδρομος», «Βερόνικα» κ.λπ.

Ακολουθούν δε κατά φθίνουσα σειρά, οι παρακάτω Τοπικές Κοινότητες:

2) Η Τοπική Κοινότητα Άνω Βολιμών, με 31 δασικές πυρκαγιές, ποσοστό 11,3% επί του συνολικού αριθμού δασικών πυρκαγιών που προκλήθηκαν στη Ζάκυνθο και ποσοστό 27,2% επί του αριθμού πυρκαγιών που προκλήθηκαν στη ΔΕ Ελατίων.

Ειδικότερα δε οι θέσεις ή τα τοπωνύμια της ως άνω τοπικής κοινότητας που συγκεκριμένα ξεκινούν οι δασικές πυρκαγιές είναι κατά φθίνουσα σειρά οι εξής:

i) «Αγία Θέκλα» 12 πυρκαγιές, ii) «Σκούτα» 5 πυρκαγιές, iii) «Μαλακούς» 5 πυρκαγιές, iv) «Μακρύς Γυαλός» 2 πυρκαγιές και ακολουθούν οι παρακάτω: «Άγιος Αθανάσιος - Μέγα Αλώνι», «Μαντραπύρι», «Πλαγιά - Γιάρλα», «Κλημάτι», «Γέροντες», «Μεσοράχη» κ.λπ.

3) Η Τοπική Κοινότητα Κοιλιωμένου, με 30 δασικές πυρκαγιές, ποσοστό σχεδόν 11% επί του συνολικού αριθμού δασικών πυρκαγιών που προκλήθηκαν στη Ζάκυνθο.

Ειδικότερα δε οι θέσεις ή τα τοπωνύμια της ως άνω τοπικής κοινότητας που συγκεκριμένα ξεκινούν οι δασικές πυρκαγιές είναι κατά φθίνουσα σειρά οι εξής: i) «Καταλούπου» 9 πυρκαγιές, ii) «Στατία» 6 πυρκαγιές, iii) «Μέγα Αμπέλι» 3 πυρκαγιές, iv) «Δοξαρά» 3 πυρκαγιές, και ακολουθούν οι παρακάτω: «Κορφές Λόγγου», «Κορφούλα», «Λάκωμα», «Άγ. Σπυρίδων», «Μακρυά Ράχη», «Παλαιόκαστρο» κλπ.

Εικόνα 4: Χάρτης με τις έξι 6 πιο πυρόπληκτες Τοπικές Κοινότητες της Ζακύνθου

4) Η Τοπική Κοινότητα Κερίου με 23 δασικές πυρκαγιές, ποσοστό 8,4% επί του συνολικού αριθμού δασικών πυρκαγιών που προκλήθηκαν στη Ζάκυνθο.

Ειδικότερα δε οι θέσεις ή τα τοπωνύμια της ως άνω τοπικής κοινότητας που συγκεκριμένα ξεκινούν οι δασικές πυρκαγιές είναι κατά φθίνουσα σειρά οι εξής:

i) «Άμπελος» 3 πυρκαγιές, ii) «Μπιρίτσι» 3 πυρκαγιές, iii) «Κομπί» 3 πυρκαγιές και ακολουθούν οι παρακάτω: «Μαραθίας», «Λαγκάδα», «Παλιό Χωριό», «Κιρκιδάρι»,

«Κλαψιάς», «Σκοπός», «Άη Λιάς», «Απελάτη», «Κομπί», «Κλεισίδα» κ.λπ.

5) Η Τοπική Κοινότητα Αργασιού με 21 δασικές πυρκαγιές, ποσοστό 7,7% επί του συνολικού αριθμού δασικών πυρκαγιών που προκλήθηκαν στη Ζάκυνθο.

Ειδικότερα δε οι θέσεις ή τα τοπωνύμια της ως άνω τοπικής κοινότητας που συγκεκριμένα ξεκινούν οι δασικές πυρκαγιές είναι κατά φθίνουσα σειρά οι εξής:

i) «Σκοπός» 8 πυρκαγιές, ii) «Νερατζούλες» 5 πυρκαγιές, iii) «Βρυσάκια» 2 πυρκαγιές, iv) «Καφουλέικα» 2

πυρκαγιές και ακολουθούν οι παρακάτω: «Αγούλου», «Παλιοσταφίδα», «Πηγαδάκι», «ΧΥΤΑ», «Παναγούλα - Λάμπρου - Βουνό» κ.λπ.

6) Η Τοπική Κοινότητα Αγαλά με 16 δασικές πυρκαγιές, ποσοστό 5,9% επί του συνολικού αριθμού δασικών πυρκαγιών που προκλήθηκαν στη Ζάκυνθο.

Εικόνα 5: Οι θέσεις - περιοχές με τις περισσότερες δασικές πυρκαγιές στην ΠΕ Ζακύνθου

ii) Εκκερσώσεις

Από το συνολικό αριθμό των 303 περιστατικών αποψίλωσης δασικών εκτάσεων τα 30 περιστατικά, δηλαδή ποσοστό 9,9%, οφείλονται στην εκκέρωση εκτάσεων που έλαβε χώρα, κατά το υπό έρευνα διάστημα των ετών 2017 - 2006 και μάλιστα τα 29 εξ αυτών έλαβαν χώρα κατά τα τελευταία έτη 2017 - 2010 σε δάση και δασικές εκτάσεις της Ζακύνθου και μόνον ένα 1 περιστατικό, το έτος 2006. Ειδικότερα οι εκκερσώσεις αυτές έλαβαν χώρα στις εξής περιοχές:

α) Οι 16 εκκερσώσεις, ποσοστό 53,3%, έλαβαν χώρα σε δάση και δασικές εκτάσεις της Δημοτικής Ενότητας Ελατίων. Ειδικότερα στην εν λόγω Δημοτική Ενότητα, οι περισσότερες από αυτές και συγκεκριμένα οι 5 εκκερσώσεις συνέβησαν στην Τοπική Κοινότητα της Έξω Χώρας, από 3 εκκερσώσεις συνέβησαν σε κάθε μία από τις Τοπικές Κοινότητες Βολιμών, Άνω Βολιμών και Αναφωνήτριας και από 1 περιστατικό εκκέρωσης έλαβε χώρα στις Τοπικές Κοινότητες Μαριών και Ορθονιών.

β) Από 4 εκκερσώσεις, ποσοστό 13,3%, έλαβαν χώρα σε δάση και δασικές εκτάσεις καθεμιάς από τις Δημοτικές Ενότητες Ζακυνθίων, Λαγανά και Αρτεμής.

γ) Τέλος από ένα 1 περιστατικό εκκέρωσης έλαβε χώρα σε καθεμιά από τις Δημοτικές Ενότητες Αρκαδίων και Αλυκών.

2.6. Λοιπά χαρακτηριστικά των πυρκαγιών

Από τις 273 δημοσιευθείσες στο ΦΕΚ του Εθνικού Τυπογραφείου πράξεις κήρυξης ως αναδασωτέων εκτάσεων οι προκληθείσες δασικές πυρκαγιές στη Ζάκυνθο εμφανίζουν τα εξής ιδιαίτερα χαρακτηριστικά:

α) Οι 47 από το συνολικό αριθμό των 273 δασικών πυρκαγιών, ποσοστό 17,2%, προκλήθηκαν σε προστατευόμενη περιοχή, είτε του δικτύου Natura 2000, είτε εντός της ζώνης του Εθνικού Θαλάσσιου Πάρκου Ζακύνθου (ΕΚΠΖ), ή εντός της έκτασης καταφυγίου Άγριας Ζωής Βραχίωνα.

β) Στις 24 δασικές πυρκαγιές, ποσοστό 8,8%, διαπιστώθηκε από τα αρμόδια όργανα της Δασικής Αρχής εντός της καμένης έκτασης είτε μικρός ή και μεγάλος αριθμός βαθμίδων από παλαιότερες καλλιέργειες δασωμένοι αγροί.

γ) Σε 28 περιστατικά πυρκαγιών, ποσοστό 10,8%, προκλήθηκαν στην ίδια θέση δύο ή και περισσότερες δασικές πυρκαγιές, είτε εντός της ίδιας ημερομηνίας ή σε διαφορετικές ημερομηνίες.

δ) Σε 19 περιστατικά πυρκαγιών, ποσοστό 6,9%, τμήμα ή και ολόκληρη η ίδια καμένη έκταση είχε ξανακαεί και στο παρελθόν μία ή περισσότερες φορές από αλλεπάλληλες πυρκαγιές και είχε κηρυχθεί και πάλι αναδασωτέα.

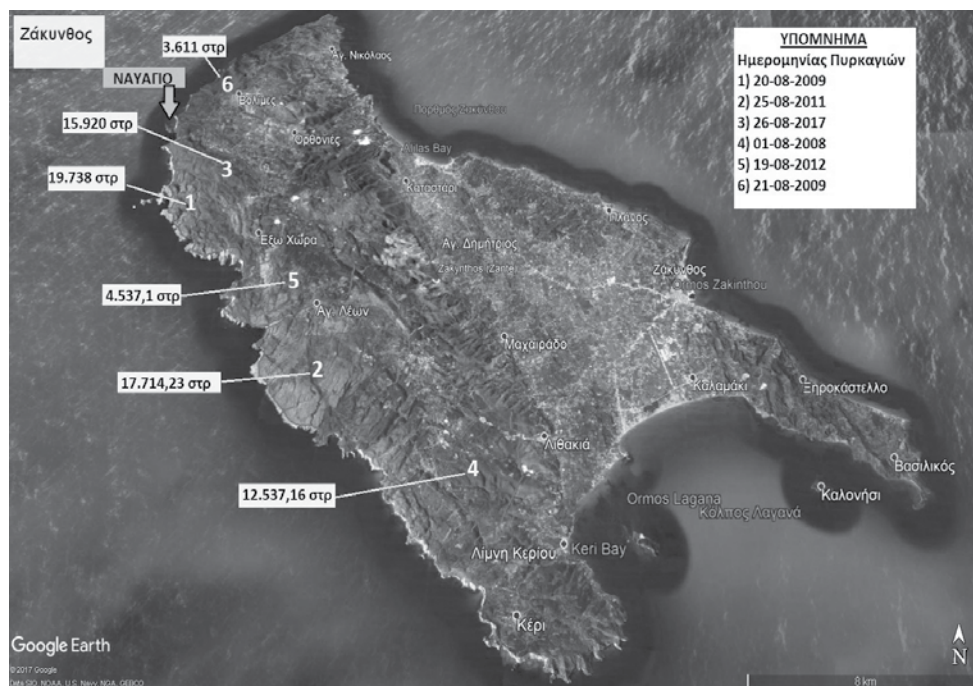
ε) Οι θέσεις πυρκαγιών στις οποίες προκλήθηκαν δύο ή περισσότερες δασικές πυρκαγιές είτε εντός της ίδιας ημερομηνίας ή σε διαφορετικές ημερομηνίες βρίσκονται στη συντριπτική πλειοψηφία εντός της Δημοτικής Ενότητας

Ελατίων. Πιο αναλυτικά, οι 15 εκ του συνολικού αριθμού των 28 αυτών πυρκαγιών, ποσοστό 53,6%, προκλήθηκαν στην ως άνω Δημοτική Ενότητα. Ειδικότερα δε οι 12 αυτές πυρκαγιές εκ των 15, δηλαδή ποσοστό 80%, προκλήθηκαν στις Τοπικές Κοινότητες Βολιμών 6 πυρκαγιές και Άνω Βολιμών 6 πυρκαγιές, οι 2 πυρκαγιές στην ΤΚ Έξω Χώρας και 1 πυρκαγιά στην ΤΚ Ορθονιών.

στ) Τα μισά περίπου περιστατικά πυρκαγιών και συγκεκριμένα τα 8 εκ του συνολικού αριθμού των 19 πυρκαγιών, ποσοστό 42,1%, στα οποία η καμένη έκταση, είτε τμήμα αυτής ή και ολόκληρη η έκταση, έχει ξανακαεί στο παρελθόν και έχει κηρυχθεί πάλι αναδασωτέα, εκδηλώθηκαν σε δασικές εκτάσεις που βρίσκονται στη Δημοτική Ενότητα Αρτεμηςίων και μάλιστα τα μισά από αυτά, δηλαδή τα 4, έλαβαν χώρα σε εκτάσεις που βρίσκονται στην ΤΚ Κοιλιωμένου.

ζ) Οι έξι καταστρεπτικότερες, δηλαδή μεγαλύτερες σε καμένη έκταση, πυρκαγιές, κατά το υπό έρευνα διάστημα, από τις οποίες κάηκαν συνολικά 74.057,5 στρέμματα, δηλαδή η συντριπτική πλειοψηφία του συνολικού αριθμού καμένων εκτάσεων για το υπό έρευνα διάστημα, προκλήθηκαν, κατά φθίνουσα σειρά, με βάση τον αριθμό των καμένων στρεμμάτων, στις εξής Τοπικές Κοινότητες (βλ. Εικόνα 6):

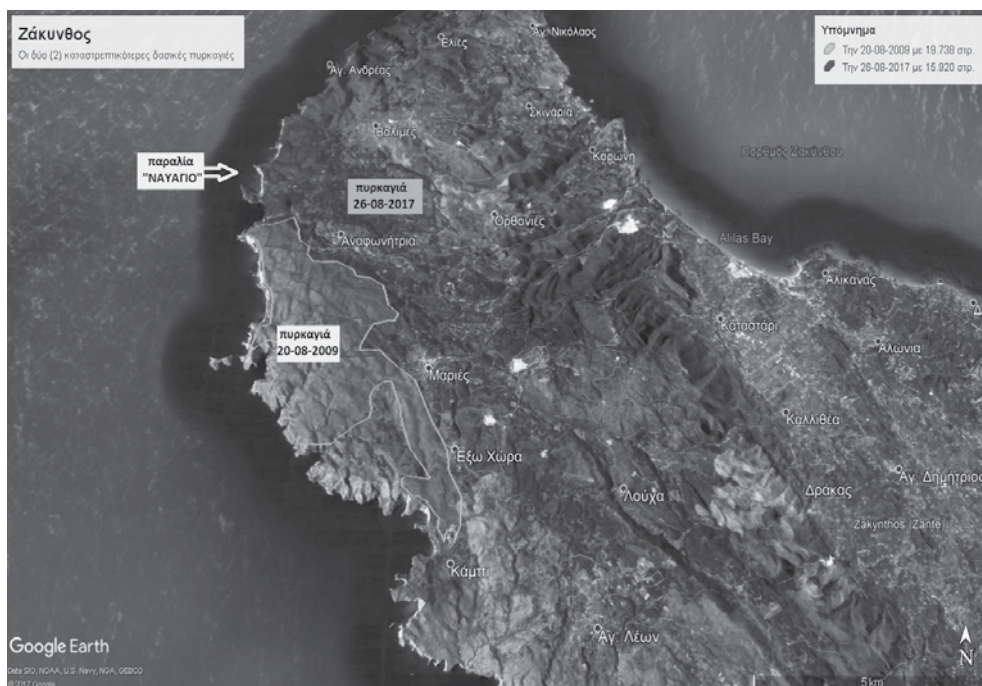
- Η πρώτη καταστρεπτικότερη πυρκαγιά προκλήθηκε την 20-09-2009 στις ΤΚ Αναφωνήτριας, Μαριών και Έξω Χώρας της ΔΕ Ελατίων και κάηκαν 19.738 στρ. και ακολουθούν κατά σειρά οι παρακάτω τοπικές κοινότητες:
- Η δεύτερη πυρκαγιά προκλήθηκε την 25.8.2011 στις ΤΚ Αγίου Λέοντα και Κοιλιωμένου της ΔΕ Αρτεμηςίων και κάηκαν 17.714, 23 στρ.
- Η τρίτη πυρκαγιά προκλήθηκε την 1.8.2008 στις Κοιλιωμένου και Αγαλά των ΔΕ Αρτεμηςίων και Λαγανά αντίστοιχα και κάηκαν 12.537,16 στρ.
- Η τέταρτη πυρκαγιά προκλήθηκε την 26.8.2017 στις ΤΚ Αναφωνήτριας και Μαριών της ΔΕ Ελατίων και κάηκαν 15.920 στρ.
- Η 5η πυρκαγιά προκλήθηκε την 19.8.2012 στις ΤΚ Έξω Χώρας, Αγίου Λέοντα και Λούχας των ΔΕ Ελατίων και Αρτεμηςίων αντίστοιχα και κάηκαν 4.537,09 στρ. και
- Η 6η πυρκαγιά προκλήθηκε την 21.8.2009 στην ΤΚ Βολιμών της ΔΕ Ελατίων και κάηκαν 3.611 στρ.

Εικόνα 6: Οι έξι καταστρεπτικότερες πυρκαγιές της Ζακύνθου

Οι ανωτέρω πυρκαγιές παρουσιάζουν τα εξής χαρακτηριστικά: Οι περισσότερες πυρκαγιές και συγκεκριμένα οι τρεις από τις έξι καταστρεπτικότερες πυρκαγιές προκλήθηκαν στην ΔΕ Ελατίων, η μία στην ΔΕ Αρτεμηςίων, μία στις ΔΕ Ελατίων και Αρτεμηςίων και άλλη μία στις ΔΕ Αρτεμηςίων και Λαγανά (βλ. Εικόνα 6). Και οι έξι αυτές πυρκαγιές προκλήθηκαν τον μήνα Αύγουστο και σε υψόμετρο μέχρι 400μ. Επισημαίνεται επίσης ότι οι δύο από αυτές τις μεγαλύτερες σε καμένη έκταση και καταστρεφικότερες πυρκαγιές προκλήθηκαν στις ίδιες Τοπικές

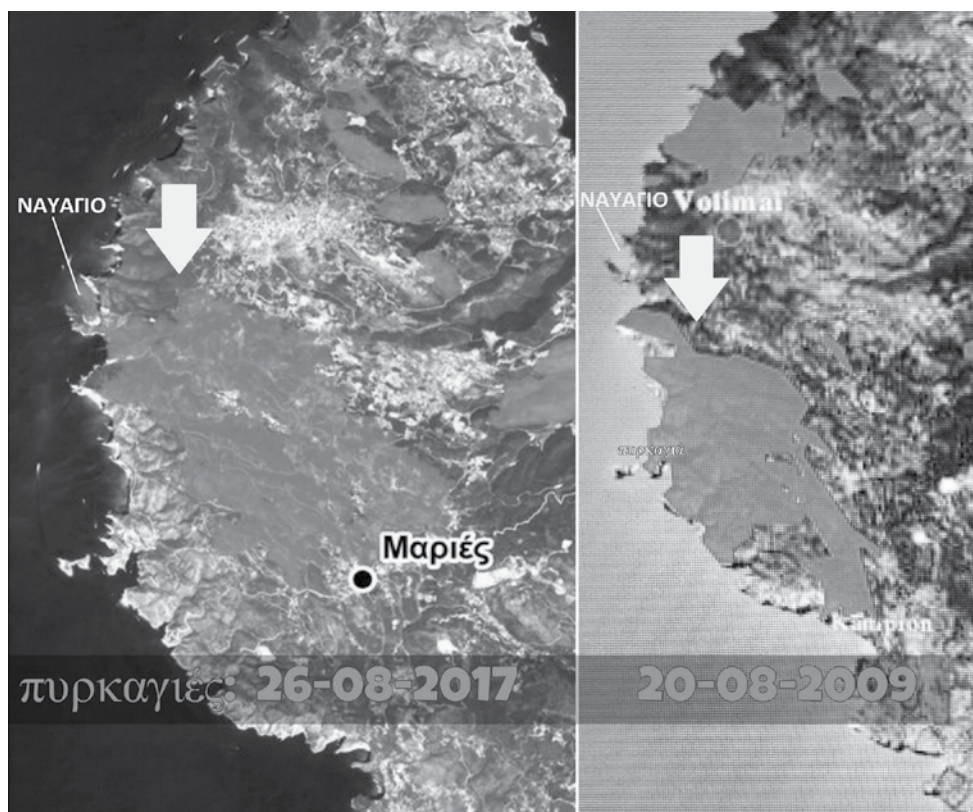
Κοινότητες της Δημοτικής Ενότητας Ελατίων (βλ. Εικόνες 7 και 8) και συγκεκριμένα: α) Η πυρκαγιά της 26.8.2017 προκλήθηκε στην ΤΚ Αναφωνήτριας και επεκτάθηκε στην ΤΚ Μαριών, από την οποία κάηκαν συνολικά 15.920 στρέμματα, σύμφωνα με το EFFIS και β) Η πυρκαγιά της 20.8.2009 προκλήθηκε στην ΤΚ Αναφωνήτριας, Μαριών και Έξω Χώρας, όπου κάηκαν συνολικά 19.738 στρέμματα, σύμφωνα με την πράξη αναδάσωσης. Τμήμα της καμένης έκτασης κατά την 26.8.2017 ήδη έχει καεί και κατά την πυρκαγιά της 20.8.2009 αλλά και το 1984.

Εικόνα 7: Οι δύο καταστρεπτικότερες πυρκαγιές επάνω από την παραλία «ΝΑΥΑΓΙΟ»

Να σημειωθεί δε ότι στο μεγαλύτερο τμήμα της ίδιας ως άνω καμένης έκτασης, όπου βρίσκεται και η αμφισβητούμενη για την κυριότητα πωληθείσα το έτος 2014 και ήδη επίδικη κτηματική έκταση των 14.500 περίπου

στρεμμάτων στη θέση «Μονή Αναφωνήτριας» της Τοπικής Κοινότητας Αναφωνητριάς της Δημοτικής Ενότητας Ελατίων του Δήμου Ζακύνθου.

Εικόνα 8: Οι δύο καταστρεπτικότερες πυρκαγιές επάνω από την παραλία «ΝΑΥΑΓΙΟ»
Πηγή: Biodiversity.gr και ΕΠΑδαΠ

Πυρκαγιές: α) 26.8.207 και β) 20.8.2009 πάνω από την παραλία «ΝΑΥΑΓΙΟ»

2.7. Το προφίλ των πιο πυρόπληκτων περιοχών

Οι περιοχές που εκδηλώνονται / προκαλούνται η πλειονότητα των αγροτοδασικών πυρκαγιών στο νησί, δηλαδή οι πιο πυρόπληκτες, βρίσκονται στο Βόρειο - ΒΑνατολικό και Δυτικό Τμήμα του νησιού. Πια αναλυτικά, οι πιο πυρόπληκτες περιοχές βρίσκονται στις παρακάτω περιοχές, με τα ειδικότερα για κάθε μία εξ αυτών γεωμορφολογικά και λοιπά στοιχεία:

α) Δημοτική Ενότητα Ελατίων

Σε αυτήν την Δημοτική Ενότητα προκαλούνταν ανέκαθεν οι περισσότερες πυρκαγιές. Βρίσκεται στο Βόρειο άκρο του νησιού με πληθυσμό 2.503 κατοίκων κι έκταση 112,1 km², από αυτά: α) τα 39.800 στρ. καλλιεργούμενες γεωργικές εκτάσεις και αγραναπαύσεις, β) τα 14.400 στρ. βοσκότοποι, γ) τα 55.100 στρ. δάση και δασικές εκτάσεις, δ) εκτάσεις οικισμών 600 στρ. και ε άλλες εκτάσεις 2.200 στρ. και πληθυσμό 1.933 κατοίκους. Είναι η μεγαλύτερη Δημοτική Ενότητα από τις έξι στο νησί και η μόνη αμιγώς ορεινή. Οι κάτοικοί της είναι στην πλειοψηφία αγρότες, αλλά ένα μεγάλο μέρος ασχολείται με τον τουρισμό. Στην εν λόγω Δημοτική Ενότητα βρίσκεται και η πιο γνωστή παραλία της Μεσογείου, το «Ναυάγιο». Οι πυρκαγιές στην ως άνω Δημοτική Ενότητα, η οποία είναι η πλέον τουριστικά αναπτυσσόμενη περιοχή, προκαλούνται ειδικότερα στις εξής κυρίως Τοπικές Κοινότητες:

α) Τοπική Κοινότητα Βολιμών

Οι Βολίμες βρίσκονται στο Βορειότερο άκρο του νησιού σε υψόμετρο 400μ, έχει πληθυσμό 956 κατοίκους και με την μεγαλύτερη τουριστική ανάπτυξη.

β) Τοπική Κοινότητα Άνω Βολιμών

Οι άνω Βολίμες είναι η ορεινότερη κοινότητα, βρίσκονται σε υψόμετρο περίπου >500μ, έχει δε πληθυσμό 475 κατοίκους.

γ) Τοπική Κοινότητα Αναφωνήτριας

Η Αναφωνήτρια βρίσκεται σε υψόμετρο 350μ και έχει πληθυσμό 221 κατοίκους.

δ) Τοπική Κοινότητα Μαριών

Οι Μαριές βρίσκονται σε υψόμετρο 400μ και έχει πληθυσμό 367 κατοίκους και ασχολούνται κυρίως με τη γεωργία, κτηνοτροφία και τελευταία με τον τουρισμό

ε) Τοπική Κοινότητα Ορθονιών

Οι Ορθωνιές βρίσκονται σε υψόμετρο 400μ και έχουν πληθυσμό 264 κατοίκους.

στ) Τοπική Κοινότητα Έξω Χώρας με τον οικισμό Καμπί, και πληθυσμό 220 κατοίκους και η Έξω Χώρα βρίσκεται σε υψόμετρο 350μ.

β) Δημοτική Ενότητα Αρτεμεισίων

Βρίσκεται στη Δυτική και Κεντρική Ζάκυνθο, είναι ημιορεινή και αγροτική περιοχή με πληθυσμό 4.517 κατοίκους και έκταση 103,4 km², από τις οποίες: α) τα 44.900 στρ. καλλιεργούμενες γεωργικές εκτάσεις και αγραναπαύσεις, β) 12.400 στρ. βοσκότοποι, γ) 38.000 στρ. δάση και δασικές εκτάσεις, δ) 900 στρ. εκτάσεις οικισμών και ε) 7.200 στρ. άλλες εκτάσεις.

Οι περισσότερες πυρκαγιές στην ως άνω Δημοτική Ενότητα προκλήθηκαν στις εξής Τοπικές Κοινότητες:

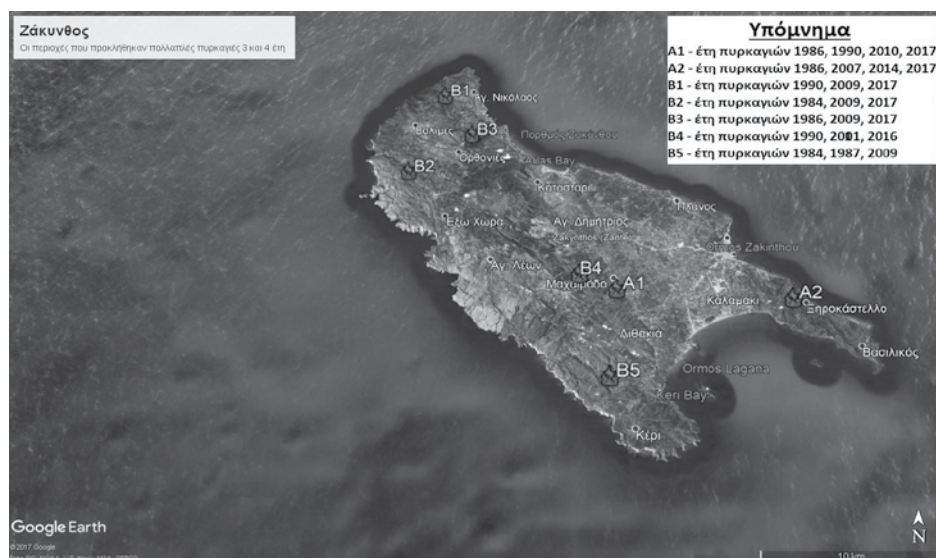
α) Τοπική Κοινότητα Κοιλιωμένων

Ο Κοιλιωμένος βρίσκεται σε υψόμετρο μικρότερο των 500μ, έχει πληθυσμό 384 κατοίκους, είναι κυρίως αγρότες και τα τελευταία έτη ασχολούνται με τον αγροτουρισμό.

β) Τοπική Κοινότητα Λαγωπόδου

Το Λαγώποδο βρίσκεται σε υψόμετρο 100μ και έχει πληθυσμό 438 κατοίκους,

και γ) Τοπικές Κοινότητες Αγίου Λέοντος, σε υψόμετρο 400μ, Λαγκαδακίων, σε υψόμετρο 150μ και Λούχας, σε υψόμετρο 500μ.

Εικόνα 9: Οι περιοχές στις οποίες προκλήθηκαν για τρία 3 ή τέσσερα 4 έτη πυρκαγιές στην ίδια περιοχή μία ή και περισσότερες πυρκαγιές

3. Διαπιστώσεις

Από την ανάλυση των ανωτέρω στοιχείων για τις αποψλώσεις δασικών εκτάσεων στη Ζάκυνθο από τις δασικές πυρκαγιές και εκκερνώσεις, κατά το διάστημα 2017 - 2006 προκύπτουν τα εξής:

α) Στα 10 περιστατικά αποψίλωσης δασικής έκτασης στη Ζάκυνθο, τα 9 περιστατικά οφείλονται σε πυρκαγιά και το 1 περιστατικό σε εκκέρωση δασικής έκτασης.

β) Η 1 στις 3 περίπου αγροτοδασικές πυρκαγιές που προκαλούνται στη Ζάκυνθο είναι δασική πυρκαγιά και οι λοιπές αγροτικές.

γ) Η 1 στις 2 εκκερνώσεις στη Ζάκυνθο έλαβε χώρα στη Δημοτική Ενότητα Ελατίων και μάλιστα η 1 στις 3 από αυτές τις εκκερνώσεις που έλαβε χώρα στη συγκεκριμένη Δημοτική Ενότητα ή άλλως, η 1 στις 6 εκκερνώσεις σε ολόκληρο τη Ζάκυνθο έλαβε χώρα στην Τοπική Κοινότητα Έξω Χώρας.

δ) Οι 2 στις 5 δασικές πυρκαγιές στη Ζάκυνθο, δηλαδή σχεδόν οι μισές, προκαλούνται στη Δημοτική Ενότητα Ελατίων.

ε) Η 1 στις 4 περίπου δασικές πυρκαγιές στη Ζάκυνθο προκαλείται στις ΤΚ Βολιμών και Άνω Βολιμών.

στ) Οι περιοχές στις μισές περίπου πυρκαγιές, στις οποίες προκλήθηκαν στην ίδια θέση αυτών δύο ή περισσότερες δασικές πυρκαγιές, είτε εντός της ίδιας ημερομηνίας ή σε διαφορετικές ημερομηνίες, βρίσκονται στη Δημοτική Ενότητα Ελατίων και πιο συγκεκριμένα η συντριπτική πλειοψηφία των θέσεων αυτών βρίσκονται στις περιοχές των Τοπικών Κοινοτήτων Βολιμών και Άνω Βολιμών. Από τις συγκεκριμένες Τοπικές Κοινότητες οι περιοχές (θέσεις) από όπου ξεκίνησαν οι περισσότερες πυρκαγιές είναι, για μεν την ΤΚ Βολιμών, ο «Άγιος Νικόλαος» και το «Κορίθι», για δε την ΤΚ Άνω Βολιμών, η «Αγία Θέκλα».

ζ) Οι περιοχές στις μισές περίπου πυρκαγιές, στις οποίες η καμένη έκταση (τμήμα αυτής ή και ολόκληρη), έχει ξανακαεί στο παρελθόν και έχει κηρυχθεί και πάλι αναδασωτέα βρίσκονται στην Δημοτική Ενότητα Αρτεμεισίων.

η) Οι έξι καταστρεπτικότερες πυρκαγιές προκλήθηκαν στο Βόρειο και Δυτικό Τμήμα του νησιού, οι περισσότερες των οποίων προκλήθηκαν στη ΔΕ Ελατίων και ακολούθως στη ΔΕ Αρτεμεισίων, όλες δε προκλήθηκαν τον μήνα Αύγουστο. Επίσης όλες οι εν λόγω πυρκαγιές ξεκίνησαν ή κατέληξαν στις Δυτικές και Βορειοδυτικές ακτογραμμές του νησιού.

θ) Οι 3 στις 10 αγροτοδασικές πυρκαγιές είναι δασικές, ποσοστό 31,4%. Μόνον για το 55,8% από το συνολικό αριθμό των 455 δασικών πυρκαγιών, για το διάστημα 2016 - 2006, κηρύχθηκαν αναδασωτέες οι καμένες εκτάσεις (άγνωστο αν τούτο συνέβη νόμιμα ή μη). Πιο αναλυτικά, διαπιστώνεται, πχ ενδεικτικά για τα έτη 2015, 2014 και 2010, ότι ο αριθμός των δασικών πυρκαγιών για τις οποίες εκδόθηκαν αρμοδίως πράξεις κήρυξης ως αναδασωτέων των καμένων εκτάσεων και δημοσιεύθηκαν, όπως υπάρχει υποχρέωση εκ του νόμου, στο τεύχος Δ' του ΦΕΚ του Εθνικού Τυπογραφείου (βλ. Πίνακα στο Παράρτημα),

είναι κατά πολύ μικρότερος του μέσου ετήσιου αριθμού των 41 δασικών πυρκαγιών¹⁸. Ειδικά δε κατά το έτος 2017, δεν δημοσιεύθηκε στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως μέχρι την 15 Νοεμβρίου 2017 καμία τέτοια πράξη, παρόλο που προκλήθηκαν μέχρι σήμερα 90 αγροτοδασικές πυρκαγιές, εκ των οποίων η συντριπτική πλειοψηφία των πυρκαγιών αυτών είναι δασικές, ενώ για το 2016, όπου εκδηλώθηκαν συνολικά 104 αγροτοδασικές πυρκαγιές, δημοσιεύθηκε μέχρι και την 15 Νοεμβρίου 2017, που συντάχθηκε αρχικά η παρούσα μελέτη, μόνον μία πράξη κήρυξης ως αναδασωτέας έκτασης, λόγω πυρκαγιάς. Εξάλλου άλλη μία όμοια πράξη με (αρ. πρωτ. 375/13.3.2017), αναρτήθηκε μεν στο πρόγραμμα Διαύγεια της οικείας Αποκεντρωμένης Διοίκησης την 8.5.2017, αλλά στη συνέχεια μέχρι σήμερα δεν δημοσιεύθηκε στο ΦΕΚ μέχρι την ανωτέρω ημερομηνία σύνταξης της μελέτης. Στη συνέχεια και κατά την ημερομηνία 17.11.2017 αναρτήθηκαν στο Πρόγραμμα Διαύγεια άλλες οκτώ αποφάσεις κήρυξης αναδασωτέων καμένων εκτάσεων, από τις οποίες οι έξι αφορούν πυρκαγιές του έτους 2017 και οι δύο - με μεγάλη χρονική καθυστέρηση - αφορούν πυρκαγιές του έτους 2016.

ι) Η μία περίπου στις πέντε δασικές πυρκαγιές προκλήθηκε σε προστατευόμενη νομικά δασική έκταση.

ια) Στη μία από τις δέκα δασικές πυρκαγιές προκλήθηκαν στην ίδια θέση την ίδια ημέρα ή άλλη δύο ή και περισσότερες πυρκαγιές μέχρι και έξι.

ιβ) Η μία περίπου στις δέκα από τις καμένες δασικές εκτάσεις έχει ξανακαεί και κατά το παρελθόν από μία ή άλλες πάλληλες πυρκαγιές και έχει κηρυχθεί και πάλι αναδασωτέες.

ιγ) Συγκριτικά με την προηγούμενη δεκαετία, το υπό έρευνα διάστημα διαπιστώνεται υπερδιπλασιασμός του ετήσιου μέσου αριθμού των δασικών πυρκαγιών, ήτοι αύξηση σε ποσοστό 215%.

ιδ) Οι περισσότερες από τις μισές εκκερνώσεις έλαβαν χώρα στη Δημοτική Ενότητα Ελατίων και πιο συγκεκριμένα οι περισσότερες από αυτές στις ΤΚ Έξω Χώρας, Βολιμών, Άνω Βολιμών και Αναφωνήτριας.

ιε) Εξάλλου διαπιστώνεται διαχρονικά παράλειψη του αρμόδιου για την πρόληψη και καταστολή των εγκλημάτων εμπρησμού διωκτικού μηχανισμού, ο οποίος είτε από επιχειρησιακή ανεπάρκεια ή αναποτελεσματικότητα να πατάξει τα εκάστοτε φαινόμενα ανομίας σχετικά με την πρόκληση δασικών πυρκαγιών και ιδίως την καταστολή αλλεπάλληλων και βέβαια αυταπόδεικτων εγκλημάτων εμπρησμού δάσους με πρόθεση (βλ. Εικόνα 10)

18. βλ. Το με αρ. πρωτ. 2574/22.11.2017 έγγραφο της Διεύθυνσης Δασών Ζακύνθου, που απεστάλη στο συντάκτη της παρούσας την 24.11.2017, ύστερα από σχετικό ηλεκτρονικό (έγγραφο) αίτημά μου την 9.11.2017. Σύμφωνα με το έγγραφο αυτό, ο ακριβής προσδιορισμός των καμένων εκτάσεων που κάθε έτος δεν κηρύχθηκαν αναδασωτέες δεν διαπιστώνεται, επειδή δεν κατέστη δυνατόν να χορηγηθούν από τη Διεύθυνση Δασών Ζακύνθου αναλυτικά τα στοιχεία των αμιγώς δασικών πυρκαγιών για κάθε έτος, πλην όμως χορηγήθηκαν συγκεντρωτικά στοιχεία για τα έτη 2016-2006 και συγκεκριμένα ο συνολικός αριθμός για το ως άνω διάστημα είναι 455 δασικές πυρκαγιές.

και μάλιστα στις ίδιες περιοχές ή θέσεις των προαναφερόμενων Δημοτικών Ενοτήτων με τη μεγαλύτερη συχνότητα αυτών ή πολύ πιθανόν και από ανεκτικότητα, ενθάρρυνε τους επίδοξους δράστες εμπρησμού δάσους με πρόθεση να τελέσουν τις πράξεις τους κι έτσι γιγαντώθηκε και έλαβε, όπως αποδείχθηκε και κατά το τρέχον έτος 2017, ανεξέλεγκτες διαστάσεις το ως άνω εγκληματικό φαινόμενο των εμπρηστικών ενεργειών δραστών σε δάση και δασικές εκτάσεις της Ζακύνθου. Πιο συγκεκριμένα από το

έτος 2006 μέχρι και σήμερα, 31 Οκτωβρίου 2017, σε συνολικό αριθμό 1.536 αγροτοδασικών πυρκαγιών, μόνον 2 φερόμενοι, ως δράστες εμπρησμού δάσους, έχουν συλληφθεί από τις αρμόδιες ανακριτικές διωκτικές αρχές στα όρια του αυτοφώρου και μάλιστα και οι δύο αυτές συλλήψεις έγιναν από Κλιμάκιο της ΔΑΕΕ. Ειδικότερα ο ένας εξ αυτών των δραστών συνελήφθη για εμπρησμό δάσους την 31.8.2010 και ο άλλος για την ίδια πράξη την 23.8.2012.

Εικόνα 10: Εικόνες από τον εμπρησμό στο Καταστάρη την 11.8.2017

ιστ) Τα τελευταία έτη και πιο συγκεκριμένα από το έτος 2010 και μετά (μέχρι το 2017), διαπιστώνεται ένας πολύ μεγάλος αριθμός και πιο συγκεκριμένα 58 πράξεις ανάκλησης ή μερικής ανάκλησης ένας τρόπος αποχαρκτηρισμού εκτάσεων, άγνωστο, αν τούτο συνέβη νόμιμα ή μη, ποσοστό 21,2%, δηλαδή η 1 στις 5 αποφάσεις κήρυξης αναδασωτέων καμένων εκτάσεων, με την αιτιολογία ότι διαπιστώθηκε: «πλάνη περί τα πραγματικά περιστατικά».

ιζ) Επίσης, κατά το υπό έρευνα διάστημα, παρατηρείται, ότι το έτος 2010 δημοσιεύονται στα ΦΕΚ 394/τ. Δ72010 και ΦΕΚ 467/τ. Δ72010, συνολικά 7 πράξεις διόρθωσης (μετακίνησης της αρχικά καμένης έκτασης), - άγνωστο αν τούτο συνέβη νόμιμα ή μη - του σχεδιαγράμματος (τοπογραφικού διαγράμματος), που επισυνάπτεται στην αρχική πράξη (απόφαση) κήρυξης αναδάσωσης δασικών εκτάσεων, με την εξής αιτιολογία: «λόγω εσφαλμένης τοποθέτησης της έκτασης». Μάλιστα από τις ανωτέρω διορθώσεις, οι πέντε αφορούν πυρκαγιές σε θέσεις που βρίσκονται στις ΤΚ Βολιμών και Μαριών και πιο συγκεκριμένα, είτε σε τμήμα της καμένης κατά τα προαναφερόμενα δύο έτη 2009 και 2017 έκτασης ή της ευρύτερης αυτής περιοχής και οι άλλες

δύο πράξεις διόρθωσης αφορούν πυρκαγιές σε θέσεις που βρίσκεται, η μεν μία στην ΤΚ Αγίου Λέοντα ή δε άλλη στην ΤΚ Λούχας της ΔΕ Αρτεμεισίων.

4. Τα αίτια πρόκλησης διαχρονικά αλλεπάλληλων εμπρησμών δάσους

Η έλλειψη χωροταξικού και πολεοδομικού σχεδιασμού, ή έλλειψη σχεδίων χρήσεων γης, οι «αυξανόμενες πιέσεις στις χρήσεις γης και στο φυσικό περιβάλλον, λόγω διεύθυνσης των αστικών λειτουργιών στην ύπαιθρο και της άναρχης δόμησης», οι αυξανόμενες οικιστικές πιέσεις και οι πιέσεις για τη δημιουργία ικανών τουριστικών υποδομών, λόγω της υψηλής τα τελευταία χρόνια, και ιδίως μετά το έτος 2000, τουριστικής ανάπτυξης στο νησί και κυρίως στις πυρόπληκτες περιοχές είναι οι λόγοι που προφανώς ώθησαν τους δράστες στην τέλεση πράξεων εμπρησμού με πρόθεση.

Οι ανάγκες αυτές (κίνητρα) σε συνδυασμό με:

ι) Την έλλειψη μέχρι σήμερα επικυρωμένων δασικών χαρτών, δασολογίου αλλά και κτηματολογίου στη χώρα γενικά και στην προκειμένη περίπτωση, στη Ζάκυνθο.

ii) Το ιδιότυπο ιδιοκτησιακό καθεστώς, που ισχύει γενικά στα Επτάνησα και ειδικότερα στην προκειμένη περίπτωση στη Ζάκυνθο, όπου ισχύει ο θεσμός της «Επικώριας ή Εγχώριας Περιουσίας». Στη Ζάκυνθο το έτος 1871, με νομοθετική ρύθμιση, μεταβιβάστηκε η επικώρια περιουσία του νησιού στους Δήμους του, με βάση τον πληθυσμό του. Σύμφωνα λοιπόν με αυτόν τον θεσμό, ό,τι δεν αποτελεί ιδιωτική ή δημόσια περιουσία λόγω αδυναμίας να αποδειχθεί με νόμιμους τίτλους το δικαιούται η τοπική αυτοδιοίκηση, και όχι το κράτος κι έτσι στα δάση και δασικές εκτάσεις ισχύει το τεκμήριο υπέρ της επικωρίου περιουσίας και όχι υπέρ του Δημοσίου, που ισχύει στην υπόλοιπη ελληνική επικράτεια. Στην επικώρια ή εγχώρια περιουσία ανήκουν όλα τα περιουσιακά στοιχεία που εν ανήκουν αποδεδειγμένα σε ιδιώτες ή σε ΝΠΙΔ και ΝΠΔΔ βάσει τίτλων κυριότητας. Αυτό ισχύει και για το Ελληνικό Δημόσιο, το οποίο μπορεί να έχει ιδιοκτησία μόνον βάσει τίτλου κυριότητας. Μέχρι σήμερα ο άνω θεσμός είναι για 153 έτη “εγκαταλελειμμένος”, δεδομένου ότι έπρεπε να γίνει με μέριμνα της Δημοτικής Αρχής μία καταγραφή των εκτάσεων αυτών με τη μορφή καταλόγου. Μέχρι σήμερα ωστόσο παραμένει άγνωστο, αν αυτός ο κατάλογος έχει καταρτισθεί και αν που βρίσκεται. Κατά συνέπεια υφίσταται έλλειψη ενός κτηματικού χάρτη και κτηματολογίου της εν λόγω επικωρίου περιουσίας.

iii) Το διαχρονικά έλλειμμα επιχειρησιακής ανεπάρκειας και αναποτελεσματικότητας του δικωκτικού μηχανισμού, πιθανόν και η ανεκτικότητα του στο να καταστείλει το έγκλημα του εμπρησμού δάσους, να εντοπίσει και συλλάβει τους δράστες και να τους παραπέμψει στη Δικαιοσύνη.

iv) Τις σοβαρές παραλείψεις συναρμόδιων κρατικών υπηρεσιών ως προς την εφαρμογή σε όλες τις περιπτώσεις παραβίασης της δασικής νομοθεσίας, όπως πχ η καθυστέρηση για μεγάλο διάστημα ή η παράλειψη κήρυξης ως αναδασωτέων των καμένων δασικών εκτάσεων όλων των δασικών πυρκαγιών και όχι μόνον μέρους αυτών (άγνωστο αν τούτο συνέβη νομίμως ή μη), και

v) Τη διαφαινόμενη δυσλειτουργία στις σχέσεις συνεργασίας μεταξύ της ΠΥ Ζακύνθου και της Δασικής Αρχής, σε επιχειρησιακό επίπεδο αντιμετώπισης των δασικών πυρκαγιών. Μάλιστα ένα τέτοιο κλίμα μεταξύ των ανωτέρω πλέον αρμοδίων υπηρεσιών, που από το άρθρο 1 του Ν 2612/1998 (ΦΕΚ 112/ Α΄), η καταστολή των δασικών πυρκαγιών ανήκει στην αρμοδιότητα του ΠΣ, στη Δασική Υπηρεσία δε ανήκει, μεταξύ άλλων, η πρόληψη των δασικών πυρκαγιών, αν πράγματι ισχύει, πέραν από τις επιπτώσεις στην προστασία του δασικού πλούτου με τα βλαπτικά καταστροφικά αποτελέσματα στα δάση και δασικές εκτάσεις, είναι πολύ πιθανόν να εκτείνεται, επηρεάζει και δυσχεραίνει και τις διυπηρεσιακές σχέσεις και σε επίπεδο έρευνας των εγκλημάτων εμπρησμού δάσους, υπό τη μορφή της αναζήτησης σχετικών πληροφοριών. Αυτό το «εμφυλιοπολεμικό - εκθρικό» κλίμα στις σχέσεις συνεργασίας με τεταμένες τις διυπηρεσιακές σχέσεις μεταξύ των ανωτέρω υπηρεσιών, αρμοδίων για την προστασία του δασικού πλούτου της χώρας, έχει δυστυχώς παρατηρηθεί και σε άλλες περιοχές της επικράτειας και έλκει

τις ρίζες του στο έτος 1998, όπου με τον Ν 2612/1998 ανατέθηκε η ευθύνη του επιχειρησιακού σχεδιασμού της καταστολής των δασικών πυρκαγιών στο ΠΣ.

Αποτελούν τους πιο σημαντικούς λόγους, παράγοντες ή καταστάσεις που συνετέλεσαν διαχρονικά στο να δημιουργηθούν κατάλληλες και ευνοϊκές συνθήκες για εμπρηστικές ενέργειες, αφού ενθάρρυναν, αποθρόωναν και όπλισαν μέχρι σήμερα τα χέρια επίδοξων δραστών εμπρησμού δάσους (εμπρηστών), προκειμένου να κερδοσκοπήσουν ή γενικά να ωφεληθούν οικονομικά από τις σκόπιμες πυρκαγιές που προκάλεσαν σε δάση και δασικές εκτάσεις του νησιού. Στην ανωτέρω απαράδεκτη κοινωνικά και νομικά διαμορφωθείσα διαχρονικά και μέχρι σήμερα κατάσταση, προφανώς συνέβαλαν και άλλοι παράγοντες και ευθύνονται οι στρεβλώσεις και παθογένειες συναρμοδίων δημοσίων υπηρεσιών, οι οποίες παθητικά παρατηρώντας την κατάσταση που διαμορφώθηκε στο νησί, από μια σειρά παραλείψεων δεν έπραξαν τε δέοντα και νόμιμα και δεν έλαβαν έγκαιρα δραστικά και αποτελεσματικά προληπτικά και κατασταλτικά μέτρα και μέσα για την αποφυγή και αποτροπή των δόλιων εμπρησμών.

Εξάλλου και το Κράτος, δια των εκλεγμένων νόμιμα από το 1975 και μέχρι σήμερα κυβερνήσεων του, προφανώς και έχει τεράστιες ευθύνες για την ως άνω περιγραφόμενη κατάσταση στα δάση και δασικές εκτάσεις όχι μόνον στη Ζάκυνθο, αλλά γενικά στη χώρα, από μια σειρά σημαντικών αλλά και εγκληματικών σε βάρος του φυσικού περιβάλλοντος της χώρας πράξεων και παραλείψεων του, όπως η επί 42 έτη μη υλοποίηση της συνταγματικής επιταγής για τη σύνταξη δασικών χαρτών και δασολογίου προς προστασία των δασών, αλλά και ορισμένων πολιτικών τους, όπως για παράδειγμα: 1) Οι εκάστοτε νόμοι για την τακτοποίηση - νομιμοποίηση των αυθαίρετων για εισπρακτικού σκοπούς, πχ Ν 4014/2011, Ν 4178/2013, Ν 4495/2017, 2) Οι ρυθμίσεις νόμων, όπως αυτές του Ν 4315/2014 (ΦΕΚ 269/τ. Α72014), σχετικές με τη διευκόλυνση αποχαρκτηρισμών δασικών εκτάσεων ή με την κατάργηση υποχρέωσης αναδάσωσης καμένου ή άλλως κατεστραμμένου δάσους και δασικής έκτασης, αν σε μία πενταετία «αποδεικνύεται το ανέφικτον της πραγματοποιήσεως της αναδασώσεως», ή τη νομιμοποίηση πρόσφατων μέχρι το έτος 2007 παράνομων εκχερσώσεων δασικών εκτάσεων έναντι ανταλλάγματος, το ονομαζόμενο «περιβαλλοντικό ισοζύγιο» (βλ. άρθρο 12, παρ. 2 και 3), 3) Την έκδοση από την αρμόδια Δασική Αρχή σχετικής Δασικής Αστυνομικής Διάταξης που ρυθμίζει το δικαίωμα καυσούλευσης σε καμένες εκτάσεις κατοίκων αυτών, 4) Την ευρηματική λύση εξαίρεσης από τους δασικούς χάρτες των «οικιστικών πυκνώσεων» ή ακόμη και την ένταξη οικισμών σε δασικές εκτάσεις σε οικιστικά σχέδια και άλλες παρόμοιες εισπρακτικού χαρακτήρα κυβερνητικές πολιτικές, γέμισαν προσδοκίες και «όπλισαν» τα χέρια επίδοξων εμπρηστών γενικά σε όλη τη χώρα, και στην προκειμένη περίπτωση και στη Ζάκυνθο και τους ώθησαν στην τέλεση πράξεων εμπρησμού δάσους με πρόθεση πρωτίστως την καταπάτηση (ιδιοποίηση) χιλιάδων

στρεμμάτων δασικής έκτασης της Ζακύνθου για ιδιοτελείς σκοπούς και άνομα συμφέροντα.

5. Συμπεράσματα

Από τα ανωτέρω δεδομένα στοιχεία και την αξιολόγηση, επεξεργασία και ανάλυση αυτών καταλήγουμε στα εξής συμπεράσματα:

α. Η Ζάκυνθος συγκαταλέγεται μεταξύ των πιο πυρόπληκτων περιοχών της επικράτειας, όπου ένας μεγάλος αριθμός δασικών πυρκαγιών προκαλείται από τους δράστες, το προφίλ των οποίων έχει σκιαγραφηθεί σε προηγούμενη έρευνά μου, προφανώς με πρόθεση, οδηγούμενοι στην πράξη τους πρωτίστως από ιδιοτελή κίνητρα (κέρδος / όφελος). Πιο συγκεκριμένα οι λόγοι για τους οποίους προκαλείται διαχρονικά ένας ασυνήθιστα μεγάλος αριθμός εγκλημάτων εμπρησμού δάσους με πρόθεση, πάνω από το μέσο αριθμό ανά την επικράτεια συνοψίζονται στους εξής:

i) Το ιδιότυπο ιδιοκτησιακό καθεστώς που ισχύει για τα δάση και δασικές εκτάσεις γενικά στα Ιόνια Νησιά, συνεπώς και στη Ζάκυνθο, σε συνδυασμό με την έλλειψη κτηματικού χάρτη και κτηματολογίου της επικράτειας που ανήκει κατά κυριότητα στη Δημοτική Αρχή, ελεύθερη από πιθανόν καταπατητές.

ii) Η έλλειψη δασικών χαρτών και δασολογίου γενικά για την επικράτεια, συνεπώς και για τη Ζάκυνθο.

iii) Η διαχρονικά μέχρι σήμερα αναποτελεσματικότητα, πιθανόν και η ανεκτικότητα του τοπικού διωκτικού μηχανισμού ως προς την πρόληψη και καταστολή του εγκλήματος του εμπρησμού δάσους, τον εντοπισμό και σύλληψη των δραστών και την παραπομπή τους στη Δικαιοσύνη.

iv) Η μη πιστή και σε κάθε περίπτωση εφαρμογή της δασικής νομοθεσίας σε όσους συνειδητά ή μη διαχρονικά την παραβίαζαν, πιθανόν και η ανεκτικότητα των συναρμοδίων υπηρεσιών στην επιβολή των προβλεπόμενων ποινικών και αστικών κυρώσεων στις ανωτέρω περιπτώσεις.

v) Η διαφαινόμενη δυσλειτουργία στις σχέσεις συνεργασίας μεταξύ της ΠΥ Ζακύνθου και της Δασικής Αρχής, σε επιχειρησιακό επίπεδο αντιμετώπισης των δασικών πυρκαγιών.

vi) Οι εκάστοτε κυβερνητικές πολιτικές σχετικές με την προστασία του φυσικού - δασικού περιβάλλοντος, οι οποίες το υποβαθμίζουν και δημιουργούν προσδοκίες στους κατοίκους της Ζακύνθου για οφέλη στα δάση και δασικές εκτάσεις.

β. Οι πιο πυρόπληκτες περιοχές βρίσκονται στο Βόρειο και Δυτικό Τμήμα της Ζακύνθου και πιο αναλυτικά είναι οι εξής:

- Η Δημοτική Ενότητα του Δήμου Ζακύνθου της Περιφερειακής Ενότητας Ζακύνθου στην οποία εντοπίζεται ο μεγαλύτερος αριθμός δόλιων εμπρησμών είναι η ΔΕ Ελατίων και πιο αναλυτικά από τη συγκεκριμένη Δημοτική Ενότητα, οι Τοπικές Κοινότητες Βολιμών και Άνω Βολιμών. Ακολουθεί με σημαντικό αριθμό εμπρησμών η Δημοτική Ενότητα Αρτεμής

και πιο αναλυτικά από τη συγκεκριμένη Δημοτική Ενότητα η Τοπική Κοινότητα Κοιλιωμένου.

- Επίσης οι περισσότερες περιοχές της Περιφερειακής Ενότητας του Δήμου Ζακύνθου στις οποίες η καμένη έκταση (τμήμα αυτής ή και ολόκληρη) έχει ξανακαεί στο παρελθόν για τρία ή και περισσότερα έτη καθώς και ότι στην ίδια θέση των περιοχών αυτών διαπιστώθηκε, ότι προκλήθηκαν δύο ή περισσότερες δασικές πυρκαγιές, είτε εντός της ίδιας ημερομηνίας ή σε διαφορετικές ημερομηνίες, βρίσκονται στη Δημοτική Ενότητα Ελατίων.
- Οι έξι πιο πυρόπληκτες Τοπικές Κοινότητες του Δήμου Ζακύνθου είναι, κατά φθίνουσα σειρά, οι ΤΚ Βολιμών, Άνω Βολιμών, Κοιλιωμένου, Κερίου, Αργασίου και Αγαλά.
- Στη Δημοτική Ενότητα Ελατίων εξάλλου εντοπίζονται οι περισσότερες εκχερσώσεις δασικής έκτασης. Πιο αναλυτικά στη συγκεκριμένη Δημοτική Ενότητα οι Τοπικές Κοινότητες όπου έλαβαν χώρα περιστατικά εκχερσωσης δασικών εκτάσεις είναι πρωτίστως της Έξω Χώρας και ακολούθως των Βολιμών, Άνω Βολιμών και Αναφωνήτριας.

γ. Διαπιστώνεται ότι στην ΠΕ Ζακύνθου και στο Δήμο Ζακύνθου μέχρι σήμερα δεν κηρύχθηκαν ή υπήρξε καθυστέρηση για μεγάλο χρονικό διάστημα στο να κηρυχθούν με πράξη του αρμοδίου οργάνου, ως αναδασωτέες, οι καμένες δασικές εκτάσεις για όλες τις προκληθείσες, κατά το υπό έρευνα διάστημα, δασικές πυρκαγιές. Άγνωστο αν τούτο συνέβη νόμιμα ή μη.

δ. Προφανώς οι περισσότερες πράξεις εμπρησμού δάσους στη Ζάκυνθο προκλήθηκαν σκόπιμα πρωτίστως για αλλαγή χρήσης γης δασών και δασικών εκτάσεων, καταπάτηση δασικών εκτάσεων για ιδιοκτησιακούς λόγους και ακολούθως για λόγους υλοτομίας και εκμετάλλευσης δασικών προϊόντων, όπως πχ καυσόξυλων ή ακόμη και για λόγους τουριστικής εκμετάλλευσης και αξιοποίησης δασικών εκτάσεων κ.λπ.¹⁹. Σε λιγότερες περιπτώσεις είναι πολύ πιθανόν ένας αριθμός πυρκαγιών σε δασικές εκτάσεις να προκλήθηκε και για κτηνοτροφικούς λόγους, πχ δημιουργία βοσκοτόπων ή για κυνηγετικούς λόγους κ.α, χωρίς να αποκλείονται και περιπτώσεις πρόκλησης πυρκαγιών σε δασικές εκτάσεις με χασισοφυτείες, όπως άλλωστε αυτό συμβαίνει και σε πολλές άλλες περιοχές της επικράτειας, ενώ δεν αποκλείεται κάποιες από τις δασικές πυρκαγιές να προκλήθηκαν με κίνητρο του δράστη την εκδίκηση, σε περιπτώσεις ξεκαθαρίσματος «προσωπικών λογαριασμών» ή αντιδικιών, όπως για παράδειγμα αυτό εκτιμάται ότι συνέβη και στην φετινή καταστροφικότερη πυρκαγιά, που προκλήθηκε την 26.8.2017 στην περιοχή της Αναφωνήτριας - Μαριών. Δεν αποκλείεται ακόμη ιδίως σε περιοχές τουριστικού ενδιαφέροντος και μη κίνητρο του ηθικού αυτουργού το κέρδος, να προκλήθηκε μικρότερος αριθμός εμπρησμών σε δάση (άρθρο

19. Βλ. Α. Γκουρμπάση, Έρευνα «Το προφίλ των εμπρηστών στη Ζάκυνθο», 2017, αναρτημένη στο «Εγκληματικότητα των Εμπρησμών» www.andrianos-firedepartment.blogspot.com.

265 ΠΚ) από μέλη εγκληματικής οργάνωσης, κατά την έννοια του άρθρου 187 ΠΚ.

ε. Μέχρι να καταρτισθεί εκ μέρους της Δημοτικής Αρχής της Ζακύνθου κτηματικός χάρτης και κτηματολόγιο της «Επικώριας Περιουσίας», αν δεν υφίσταται μέχρι σήμερα και αν δεν αποβληθούν δικαστικά από αυτήν τυχόν κατα-

πατητές της ως άνω περιουσίας καθώς και αν δεν λάβουν οριστική και αμετάκλητη μορφή οι δασικοί χάρτες και δεν συνταχθεί δασολόγιο για τη Ζάκυνθο, είναι πολύ πιθανόν να επαναληφθούν με την ίδια συχνότητα δόλιοι εμπρησμοί και με ιδιοτελή κίνητρα.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

ΠΙΝΑΚΑΣ

Δασικών πυρκαγιών και αριθμού πράξεων (αποφάσεων) κήρυξης ως αναδασωτέων εκτάσεων στη Ζάκυνθο

Έτος	Αριθμός πράξεων κήρυξης αναδασωτέων εκτάσεων, λόγω πυρκαγιάς ²	Αριθμός Αγροτοδασικών Πυρκαγιών ¹	Καμένες αγροτοδασικές εκτάσεις ³ (σε στρέμματα)
2017	0	90*	36.000,0*
2016	1*	104	1.053,0
2015	14	119	941,0
2014	10	79	388,0
2013	22	132	621,0
2012	39	129	4.411,0
2011	40	158	4.462,0
2010	14	122	2.093,0
2009	29	120	14.337,0
2008	24	126	5.322,6
2007	42	176	6.528,0
2006	38	181	5.064,2
Σύνολο	273	1536*	81.220,8

Πηγή: 1) Ο αριθμός των αγροτοδασικών πυρκαγιών ελήφθη από το ΑΠΣ. 2) Τα στοιχεία των πράξεων κήρυξης ως αναδασωτέων εκτάσεων ελήφθησαν από τα ΦΕΚ του Εθνικού Τυπογραφείου μέχρι και την 15.11.2017. 3) Ο αριθμός των καμένων εκτάσεων ελήφθη από το ΑΠΣ και είναι διαφορετικός από τα στοιχεία της Δασικής Αρχής.

Σημειώσεις

1) Ο αριθμός των φετινών 90 αγροτοδασικών πυρκαγιών και των 36.000 περίπου καμένων εκτάσεων αφορά το διάστημα από 1 Ιανουαρίου μέχρι 31 Οκτωβρίου 2017.

2) Το έτος 2016 υπάρχει και άλλη μία απόφαση (πράξη) κήρυξης αναδασωτέας έκτασης (αρ. πρωτ: 375/13.3.2017), που αναρτήθηκε μεν στο Διαύγεια την 8.5.2017 αλλά δεν δημοσιεύθηκε μέχρι και την 15.11.2017, που συντάχθηκε η παρούσα μελέτη και στο Εθνικό Τυπογραφείο, όπως υπάρχει εκ του νόμου σχετική υποχρέωση δημοσίευσης.

3) Ο αριθμός των αμιγώς δασικών πυρκαγιών είναι 455 για το διάστημα 2016-2006, σύμφωνα με το με αρ. πρωτ. 2574/22.11.2017 έγγραφο της Διεύθυνσης Δασών Ζακύνθου.

NΟΜΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΑΕΒΕ

ΑΘΗΝΑ Μαυρομικάλη 23, Τηλ.: 210 3678800 (30 γραμμές), ΑΘΗΝΑ Μαυρομικάλη 2, Τηλ.: 210 3607521,
ΠΕΙΡΑΙΑΣ Φίλωνος 107-109, Τηλ.: 80 111 70 111, ΘΕΣ/ΝΙΚΗ Φράγκων 1, Τηλ.: 2310 532134,
ΠΑΤΡΑ Κανάρη 28-30, Τηλ.: 2610 361600

www.nb.org • e-mail: info@nb.org